

TRABUNJA

ŠTUDENTSKI LIST ŠT. 19
LETNIK XXI
LJUBLJANA, 14. APRILA 1972
CENA 1 N din

Nekoliko pozno ponatiskujemo uvodnik iz hrvaškega časopisa BOJ. Menimo namreč, da tehtnost uvodnika zasluži predočitev tudi slovenski javnosti.

BOJ
Samostojni politični in družbeni list
Številka 1 Zagreb, BORBA Leto 1
19. II. 1922

Namesto uvodnika

"Čeprav se je potreba po listu, kakršen je 'BOJ', v naši v glavnem zastupljeni žurnalistiki, čutila že davno, se poja vlja šele danes. Ni naša krivda, da časopis ni izšel že prej, kriv je reakcionarni režim, ki je s svojimi reakcionarnimi zakoni o tisku onemogočal, da bi časopis tiskali in nam bo najbrž delal težave še vnaprej. In prav v taki situaciji, ko ima na silni režim cel kup razlogov, da se boji svobodne in odprte besede, se bomo mi borili z vsemi silami, da se celo pod takim režimom, ko hočejo trinogi podrediti svobodo tiska svoji milosti, naša beseda protizakonito in protiustavno ne onemogoči.

Prepričani smo, da bo 'BOJ' s svojo objektivno, nepristransko in neutrudno analizo ter z odprto in neustrašno borbo proti vsem zlom, ki dušijo našo deželo in zastupljajo naše življenje, ter z resničnostjo svojih vesti in informacij z vseh področij našega političnega, socialnoekonomskega in kulturnega življenja igral pomembno vlogo pri osvveščanju delavskega rezreda in vsega našega prebivalstva."

Tisti dan sem sedmo uro razprav in sprejemanja zakonov ter osnutkov zakonov lahko slišal proceduro nekega odstopa pa (v dnevnem redu na sedemnajstem mestu). In z novinar ske lože sem lahko videl-tole:

Poslanci republiškega zbora skupščine SRS so se z objavo od stopa začeli razburjeno presedati, marljivost in resnobljnost sta se umaknila zanosu in čustvom polemike, parlamentarne razprave, liderskih nastopov. Kot opazovalci so vdrli v dvo rano vsi tisti, ki so imeli petminutni odmor, novinarji pa so naenkrat znali stenografirati. Nekaj ognjevitih poslancev je izvleklo svoja govorniška orožja, ki so razdelila avditorij na dve veliki, od skrite energije drhteči skupini. Levi so se borili proti odstopu, desni (v dvorani so namreč sedeli eni na levi in eni na desni strani glede na predsedujočega) pa so bili za potrditev. Toda pod močnimi argumenti nekaterih ne pristranskih poznavalcev so se vsi združili in zahtevali po novno razpravo o poslančevi dejavnosti na vseh ravneh. Po tem so vstali, se objeli in zapeli Internacionalo; stisnjene pesti so lahko tako držali kvišku le tisti, ki so imeli na koncu vrste eno roko še prosto - levo ali desno, kakor je pač na neslo.

Nekoč pa, mi je pravil nekdo, ko so bili še časi brezbriz nosti in časi strahu za lastno (za vse lastno), so glasovali o sprejemu odstopa čisto drugače. Vsi otopeli od številnih razprav, ki so se zreducirale na najskromnejšo proceduro, so poslanci pričeli prestrašeno vpiti "ne, ne, ne!", ko so predlagali, da bi jim odstopno izjavo prebrali. Tudi predse dujoči je spoznal neprijetnost takega položaja, pa je točko dnevnega reda kar se da hitro zaključil. Tisti prijatelj mi je povedal, da so tiste poslance drugega za drugim sneli, ker se niso več za nikogar zmogli potegniti, tako jim je brez brižnost najedla celovitost osebnosti. Verjetno so si kaj ta kega tudi zaslužili, je na koncu še dodal.

TRIBUNA

Izdaja IO SŠ LVZ · Uredništvo in uprava 61000 Ljubljana
Trg revolucije 1/II · Telefon 21-280 · Tekoči račun:
501-8-78-1 · Rokopisov ne vračamo · Tiska tiskarna KZ
Videm - Dobre Polje · Poština plačana v gotovini ·
Letna naročnina 25 NDin.

Študentski časopis urejajo: Franko Adam, Boris Cizej (odgovorni urednik), Mladen Dolar (glavni urednik), Milan Jesih, Marjan Pungartnik, Darko Štrajn, Bora Zlobec (sekretar in lektor), Jaša Zlobec.

Tehnični urednik: Tomo Podgornik

Fotografije: Franc Drev, Janez Breclj

Sodelavci: Milan Dekleva, Jure Detela, Stane Hočevar, Jože Konc, Pavel Kristan, Tomaž Kšela, Andrej Medved, Jure Mi kuž, Jernej Novak, Janez Stergar, Marko Slodnjak, Ivo Svetina, Mladen Švarc, Vinko Torkar, Cvetka Tot, Milenko Vakanjac, Peter Vodopivec, Vinko Zalar, Pavle Zgaga, Aleksander Zorn.

V 17. številki Tribune **POPRAVLJAMO** naslov na 7. strani: ne akcija šestinštridesetih poslancev, marveč **AKCIJA ŠESTINŠTRIDESETIH POSLANCEV**

POPRAVEK na zadnji strani 15. številke Tribune: intervjuvani so bili otroci osmega razreda in ne drugega.

SINDIKAT STANOVALCEV

Izvršni odbor združenja pokrajinskih klubov študentov je prišel pred študente s prvim konkretnim dejanjem - ustanovil je sindikat stanovalcev. Gre za obliko organizirane ga iskanja študentskih sob, saj na tem področju opazamo še vedno velik primankljaj. Mnogo študentov išče svoje prebivališče po časnikih; znano je, da se mora še marsikdo s težavo prebijati skozi študij z neustreznim bivalnim in študijskim prostorom.

Združenje zagotavlja študentom, da jih bo napotilo na na slove stanodajalcev, ki so čimbliže posameznim fakultete tam, stanodajalcem pa da jim bo brez stroškov za oglase priskrbelo zaželene študente. Tako bi predvsem pomagali premoščati ta problem brez odvečnega tekanja in čakanja.

Stanodajalce in iskalce sob, študente, pozivamo, naj se zglasijo pri združenju na Trgu revolucije 1.

JOLKA MILIČ PRIPOROČA OGLAS

SEŽANCI
KRAŠEVCI
TRŽAČANI
PRIMORCI
SLOVENC

sodelujte v akciji za postavitve **SPOMENIKA SREČKU KOSOVELU!** Nakažite svoje prispevke na račun št. 5222-679-232.

IZVRŠNI ODBOR SKUPNOSTI ŠTUDENTOV
LJUBLJANSKIH VISOKOŠOLSkih ZAVODOV

L J U B L J A N A, Trg revolucije 1

O B J A V A

Izvršni odbor Skupnosti študentov ljubljanskih visokošolskih zavodov objavlja prosto pogodbeno delovno mesto blagajnika. Zahtevana je srednješolska izobrazba in eno leto delovnih izkušenj. Osební dohodek po pravilniku.

Objava velja do zasedbe mesta blagajnika IO SŠ LVZ.

naša kramljanja

Na temo INFORMIRANOST NOVINARJEV

Eden na sto ljudi pride morda, ki misli, da novinarju ni treba biti dobro informiran. Lahko vam dobesedno garrantiram, da v uredništvu Tribune takega posameznika ni in ni in ga ne najdete. A kdor dela, greši / o grehah nasploh bomo pokramljali v eni naslednjih števil / in prav to se je zgodilo tudi na zadnji strani naše publika cije v številki 16.

V ljubeznivem sporočilu, naslovljenem na International Institute of Social History, Amsterdam, ki je bil prosil za 3. letošnjo številko našega časopisa, urednik prijazno napoti prosivce, naj se obrnejo na postajo milice Ljubljana Center, kjer je ta številka shranjena. V svoji ustrežljivosti gre celo tako daleč, da omenjenemu instutu sporoča natančen naslov postaje. Vendar: naslov je napačen! N a p a č e n ! Postaja milice ni več na Rimski 24, ampak: če gres te po Trdinovi proti Cigaretovi, Cigaretovo kar prečkate in tam vidite lepo osnažene modro bele avtomobile različnih skromnejših kubatur z modro tablico. In tam je postaja (notri v hiši). Torej: kadar boste videli Štajerce, ki z okrvavljenimi noži hitijo iz gostinskih lokalov, ali celo študen te, ki stikajo glave in se o čem p o g o v a r j a j o , je vaša dolžnost steči ne na Rimsko, marveč po Trdi novi čez Cigaretovo, kjer boste lahko vse po pravici povedali.

Številnim želim za kar najbolj udobno prebivanje v novem domku se pridružuje tudi uredništvo Tribune in, če ravno malo pozno, pa vendar od srca, čestita k 8. marcu, dnevu žena.

Jadran Matijević

ZVEZA BORCEV

Vojvodina, film, WR in...

V naši družbi obstajajo razne organizacije, katerih smisel v okviru samoupravljanja ni prav pretirano jasen. Od vseh takšnih "čudnih" ustanov pa je najbolj problematična Zveza borcev. Če koga vprašate, kakšna je vloga te organizacije, vam odgovori: skrb za borce, ohranjanje tradicij iz NOB, skrb za borčevske pokojnine, stanovanja itd.

Sodeč po takšnih izjavah in po čisto temporalni zaporednosti, bo ta organizacija kmalu prenehala delovati, saj je borcev vse manj, razen če tu niso šteti "borci za samopravni socializem".

Oni dan pa sem spoznal neko Zvezo borcev, ki ne skrbi samo za omenjene cehovske zadeve. Njen krog delovanja je daleč širši. Skrbijo za "ameriški demokratični sistem" za ruskega prav tako in "za vse sisteme in vse politike" tega sveta. Gre za borčevsko organizacijo v Novem Sadu, namreč za komisijo za negovanje tradicij iz NOB. Zelo z nanao je že, da šikanirati en film, enega in ne samo enega marksističnega misleca, književnika itd. itd. ni niti malo nemoralno, posebnost če gre za obrambo "demokracije", proletarskega internacionalizma" in "samoupravne družbe", vendar je v tem primeru metodologija posebno zanimiva. Spet vlačiti na dan pri mer "WR" vsaj v žurnalističnem smislu ni zelo zanimivo, vendar gre za nekaj drugega. Gre za metodo, gre za politično platformo /kakšna grda/ beseda neke organizacije, ki za sebe trdi, da je zadolžena za ohranjanje tradicij.

Če je res, da smo samoupravna družba, kjer ima vsak subjekt pravico upravljati s samim seboj, kako naj potem razložimo, da posamezni "odgovorni" tovariši istovetijo sebe in državo in iz svojega privatnega obzora napadajo in pretijo z uničenjem

vsega, kar ni v skladu z njihovim privatnim pogledom na "svet". Stalina švedno imenujejo tovariš, socializem trde roke istovetijo s samoupravnim socializmom, pravijo, da je neki film "treba uničiti", da se javnost ne bi vznemirila, pravijo da "do kdaj bomo dovoljevali, da snemajo naše slabosti". In ne samo to. M. Petrovič, sekretar komisije za negovanje tradicij NOB, pravi: "Za vas kot časopis (misli na Telegram) bi bilo pametneje, ko bi pisali, kako je nam uspelo to urediti (misli na WR) in da to pohvalite, kot pa da moramo ponovno razlagati svoja stališča. Naše se je izpolnilo. Film je prepovedan in tu ni kaj ugovarjati."

V vseh teh igrah je že precej zanimivih "stvari". Neki borec iz bližine Novega Sada je po prikazovanju filma WR za osemsto kulturnih delavcev in politikov Srbije prišel v Novi Sad (čeprav ni gledal filma) z revolverjem, da bi našel Makavejeva in ga "kaznoval" zaradi veleizdaje socializma, revolucije, NOB itd. itd. (Ne ve se ali je to storil samoiniciativno). Tu so tudi razni telefonski pozivi

(nadaljevanje na trinajsti strani)

ZA NAS JE MAKAVEJEV MRTEV

(Razgovor z Nikolo Božičem, predsednikom komisije za negovanje tradicij NOB, in Maretom Petrovičem, sekretarjem iste komisije)

N.BOŽIČ: Ne vem, zakaj spet vlačiti tega Makavejeva. Borci so tukaj svoje povedali. Za nas je ta film antisocialističen, proti naši revoluciji in samoupravljanju. Ponovno vračanje tega vprašanja ni smiselno in komu je to v korist. Za nas je Makavejev mrtev in tu ni več kaj reči. Pravilnost naše politične ocene je dokazana. Film je prepovedan, sodišče ga je prepovedalo in cenzura prav tako. Torej smo imeli prav.

M.PETROVIČ: Z novinarji imamo slabe skušnje. Hotenje je prikazati, da v Vojvodini vlada konservatizem in tako dalje. . . To ni res. Mi borci smo bili prvi, ki smo reagirali na takšne antisocialistične pojave. Naša družba in merodajni faktorji se z vsemi silami trudijo, da bi tukaj ustvaril zdravo okolje in da iz te "Neoplante" nastane filmska hiša na čvrstih socialističnih temeljih. Direktor bo zamenjan, ta "družba" bo razgnana in tu ni kaj ugovarjati.

N.BOŽIČ: Mi borci smo stalno konfrontirani s tem Makavejevem. Sprašujem se, zakaj. Naj se ubadajo z njim tisti drugi, oblasti, država in vsi tisti, ki to morajo. Mi smo svoje povedali. To naše se je uresničilo. On je v svojem okolju mrtev. Tam v Beogradu ga podpirajo. To se nas ne tiče. Tu di tam bo izgubil svoje politične pozicije, pa bo odšel v Zagreb, v Ljubljano in bo enako. . . Vprašam vas, kakšen je to način, da si jemlje pravico kritizirati vse, tako ameriški demokratični sistem kot ruskega, in ne samo to, on kritizira vse sisteme in vse politike. Dobro, mi smo s tovarišem Stalinom razčistili, vendar to, da ga napada na tak način, nima smisla. Mislim, da je treba sploh s to "črno serijo" razčistiti. Oni snemajo naše slabosti. Do kdaj bomo to dovoljevali?

M.PETROVIČ: Za vas kot časopis bi bilo pametneje, ko bi pisali, kako je nam uspelo to urediti in da to pohvalite, kot pa da moramo mi ponovno razlagati svoja stališča.

N.BOŽIČ: Jaz ne bi tako. Evo, ko je govor o tem filmu, vas vprašam: ali je prav, da se onanira na tovariša Stalina? Da nam on pravi, da je bil ena od komponent, ki so vplivale na odhod naših tovarišev v NOB, seks? To je antirevolucionarno stališče. Dalje, to je predrzen film, ki provocira. To je treba uničiti. Nismo tukaj zato, da bi dajali estetske ocene ali kaj jaz vem. Mi smo tukaj, da damo politično oceno in dali smo jo. Napišite:

"Mi, borci, bomo še bolj budni in bomo skupaj z drugimi organi oblasti pazili, da do tega ne pride več; če bo treba, ne bomo dajali več samo političnih ocen. So tudi drugačna sredstva in ne bomo se branili, če bo treba, tudi na ta drugi način nastopiti, da bi preprečili te antisocialistične pojave, še preden do njih pride. Mi smo 21. sejo razumeli dobesedno in smo na njeni liniji čvrsto, brez omahovanja."

M.PETROVIČ: Makavejeva je treba demaskirati. In to bo storjeno. To je za mene zahodni agent, ki je v službi nam sovražnih sil in poskuša s svojim filmi diverzirati našo družbo. Ni edini. Še jih je. On ima povsod svoje "advokate". To so vse tuji agenti in treba jih je uničiti, da bi bila naša družba čvrstejša in bolj samoupravna. Tako bo, in zato se je treba boriti.

(Iz Telegrama, št. 25, 24. marca 1972)

avle Zgaga

STUDENTSKA ORGANIZACIJA - REVOLUCIONARNI N/ALI SINDIKALISTIČNI POMEN SAMOUPRAVLJAN A ali o molčeči večini in aktivni manjšini

"HOČEMO NE SAMO UPRAVLJANJE" parola z zasedene FF)

Danes ljudje razumejo pod pojmom "politik" v večini primerov človeka, ki se aktivno, profesionalno ukvarja z družbenimi problemi, in ta njegova aktivnost je "politika". Ljudje se običajno nimajo za ljudi sredi političnega dogajanja, to dogajanje prepuščajo politikom in njihovim ideologijam; oboji pa so zadovoljni s tako delitvijo dela: organizacija in politika na eni strani, proizvodnja na drugi.

V naši družbi čedalje pogosteje srečujemo naslednjo kontralukcijo: samoupravna organizacija predpostavlja aktivne člane družbe, dogaja pa se to, da se nam v tej družbi čedalje jasneje prikazuje družbeni pomen fenomena molčeče večine. Do neke mere je to rezultat predstavniških struktur, ki so kosenele v birokracijo ipd., na drugi strani pa je to odraz ideologije potrošništva, meščanstva, egoizma. Naša družba je daleč od značaja komune: na eni strani odtujena politična elita, ki vodi politiko, na drugi strani molčeča večina, ki zna krmariti skozi trenutne gospodarske in politične krize po neki zelo perfidni logiki nakupovanja olja pred podražitvijo, namesto revolta, tekmovanja v zasebni lastnini, korupcije in podobnih postopkov v družbenem napredovanju. Ne glede na vodeno "visoko politiko", se lahko posameznik po svoji ego-centrični logiki lepo samozadovolji. Politično delovanje in meščanska intima ne gresta skupaj.

Birokracija se v imenu demokracije zelo rada sklicuje na to molčečo večino (politično običajno nevtralno/neopredeljeno), kadar ji to prija kot argument zoper revolucionarne teze.

Poglejmo, kako se te "težave" odražajo v študentski organizaciji.

Študentska organizacija je formalno sindikalistična organizacija: združuje vse študente, ki so redno vpisani na univerzo: študent je "pripadnik posebne družbene skupine - skupnosti študentov" (Informator, str. 7). Videti je, da postanejo v taki organizaciji socialno poreklo, struktura in privatni interesi članov skupnosti irelevantni; združeni smo le zato, da se lahko bolj učinkovito vključimo v obstoječe (stanje na univerzi).

Govorimo pa tudi o "študentskem gibanju", ki ga pojmuje mo kot spontano skupnost z revolucionarnim pomenom. Dejstvo je, da študentsko gibanje zaobseže le manjšino študentov, ki so na univerzi, torej le manjšino v skupnosti študentov. Število pripadnikov študentskega gibanja niha, v njem spet ne sodelujejo samo študentje. Gre za bolj ali manj neorganizirano skupnost, ki je ne spoznamo po posedovanju indeksa, temveč po specifični stopnji zavesti. Študentsko gibanje se obrača tako zoper univerzo (njeno zastarelost itd.) kot zoper družbo (njene birokratizirane predstavnike in ideologijo). V ogroženem položaju zahtevata tako včasih univerza kot skoraj vedno družba od gibanja to, da prestopi iz svoje nevidnosti gverilskega delovanja v vidno polje organizacije, institucije. Vemo, da so v današnjih študentskih forumih predvsem študentje, ki so bili

aktivni ali obstranski udeleženci študentskega gibanja, kot se je razvijalo do danes. V tem trenutku prihaja do konflikta institucija-spontaniteta (spomnimo se "GIBANJA 13. NOVEMBER" pri IO SŠ LVZ). Odnos obeh nivojev študentske aktivnosti še nismo definirali kljub večkratnim zahtevam nas samih.

Včasih je bilo študentsko gibanje obdolženo "nedemokratičnega in protisamoupravnega delovanja majhne skupine", ki manipulira sicer pošteno, a mirno večino. Včasih pa je bilo gibanje tudi pohvaljeno za požrtvovalno delo pri spreminjanju razmer na univerzi in v družbi. Če pa bi raziskali akcije in ugotovili (govorim iz svoje prakse), da gre v obeh primerih za približno iste ljudi, skupinico, dobi molčeča večina svoj farsični pomen tudi na univerzi.

Vtaki organizaciji, kot jo študentje trenutno imamo, se torej javlja naslednji problem: razcepljeni smo na (idejno sicer običajno diferencirano) manjšino, ki je aktivna, na drugi strani pa je večina, ki študira, kot narekuje učni program in ostaja popolnoma nekritična tako do študija kot do družbe. Občasni revolti na fakultetah so bolj ali manj izjeme, pa še ti so v stalni nevarnosti, saj birokracija zahteva, da po realizaciji nekaterih zahtev utihnejo.

Univerza dobiva v sodobni družbi čedalje pomembnejše mesto, postaja tudi jedro revolucionarne, kritične miselnosti, postaja opozicija ideologijam, ki jo obdajajo. Univerza prihaja v čedalje globlji konflikt z okamenilimi družbenimi strukturami, ki jo skušajo spremeniti v rezervat. Po drugi strani pa ta univerza še vedno reproducira kadre za te okamenele strukture (pozitivno nekritično mišljenje), se izkazuje za konservativno (stari načini študija, stara organizacija študija), postaja element socialnega razlikovanja (privilegij študija pripada boljše situiranim).

Notranja nasprotja univerze kot tudi družbe so se pojavila v akcijskih programih študentske organizacije kot stanje, ki ga moramo preseči. Sčasoma pa se je začelo izkazovati, da postaja trenutni način organiziranja ovira na poti prevladovanja obstoječe univerze (in družbe). V program spremembe študijskega procesa smo vključili iskanje novih načinov študija (kvalitetnejši, modernejši pouk, kritična znanost, nova področja študija), novih sistemov študija (odprava izpitov, nepotrebni predavanja, večja možnost aktivnega sodelovanja študenta pri učnem procesu), družbeno pravičnejše univerze (ni zadosti, če ima vsakdo pravico študirati, vsakomur morajo biti dane možnosti za študij - tu je konflikt z družbeno stvarnostjo).

(nadaljevanje na osmi strani)

Darko Strajn

NEKAJ SPLOŠNIH ALTERNATIV ALTERNATIVNE UNIVERZE

I
Zasedba filozofske fakultete je pokazala možnost kompleksnega spreminjajočega delovanja, možnosti svobodnega študijskega razkrivanja protislovnosti študijskega procesa v luči družbenih protislovij.

II
Zasedba nam je razkrila, kaj niso razmere, v katerih študijska rama, tj. v njih živimo in se oblikujemo v bolj ali manj po trošniško usmerjene individuumne. Zasedba je ostala nedorečena v določanju pozitivnih alternativ za nas same.

III
Alternativna univerza je (toliko bolj, če jo kdo hoče imenovati utopija) lahko poskus ustvarjalnega doživljanja drugačne možnosti, ki sicer verjetno ne bo mogla biti tudi konceptualno izdelana do popolnosti, bo pa zato morda določila okostenelost obstoječe univerzitetne strukture in privedla družbo k svobodi.

IV
Alternativna univerza mora biti odprta za vsakogar, nobeno mnenje ne more biti "neumno", vse je predmet diskusije. O bližnjem različnih mnenj bo za alternativo univerzo uspeh.

V
Alternativna univerza ni zapiranje med zidove stare univerze, pač pa lahko pomeni predvsem proti obstoječemu stanju naperjeno prizadeto kritiko, ki more izhajati iz kritičnosti o doživetega študijskega procesa, ki se ne more odvijati drugače kot v svobodni diskusiji.

VI
Alternativna univerza lahko nastaja v takšnem študijskem delovanju, ki teži k prekoračitvi razlik, tim, družboslovnim in tim, naravoslovnim načinom mišljenja. Meje med strokami se lahko jasneje izpostavijo kritičnemu procesu ukinjanja, če se razjasni bolj ali manj enoten socialni interes ljudi-bodočih tim, strokovnjakov. Razdeljenost na specialne stroke, razdeljenost teorije in prakse je podoba parceliranega sveta, v katerem je neosveščena posameznih delov pogoj za funkcioniranje na družbeni hierarhiji (socialni diferenciaciji) temelječega sistema.

VII
Tako je potrebno jasneje ugotoviti možnosti za delovanje univerze kot celote v nasprotju s sedanjo univerzo - stihijsko funkcijo navidezno, tj. realno ločenih delov. Univerza sicer ne more in ne sme oblikovati nekakšnih vsevedov, ki bi do podrobnosti poznali vse tudi spreminjajoče se stroke, pač pa mora biti vsaka stroka odprta možnost sodelovanja z drugimi strokami.

VIII
Študentska subkultura je predvsem možnost ne samo izražanja doživetega sveta, pač pa je intenzivno doživetje sveta samega, s tem ko je njena osnovna kulturna črta čim totalnejši odnos med ljudmi.

IX
Politika je v takšnih razmerjih predmet igrive komunistične kritike.

X
Družbena revolucija ne more biti študijski predmet, lahko pa je študij njen del v svoji integralni vraččenosti v družbeno celoto kot dinamična zavest te celote.

XI
Če ta poskus alternativne univerze ne bo zaživel, to ne bo moglo pomeniti, da alternativni sploh ni, a razvil jih ne bo nihče namesto nas.

Ljubljana, 24. marca 1972

... postaja znanje v današnjem času blago, ima namreč kar precej njegovih značilnosti. Če je bilo nekoč privilegij privilegiranih, je danes znanje privilegij aspirantov za bodoče privilegirance. Študent danes ne študira zaradi znanja samega in njegove uporabe v humanistične, prosvetljuječe, splošno koristne in raziskovalne namene (s tem mislim na tako imenovano "tino veščino"). Pokazati se z diplomom pomeni isto kot predstaviti se z novim avtomobilom. Znanje je padlo na nivo širokega potrošniškega blaga. Z znanjem si človek izboljšuje individualni položaj. Čim bolj je družba tehno-kratska in zbirokratizirana, tem bolj je cenjeno tako fiktivno institucionalizirano znanje. Zmaterializiralo se je, postalo je ena izmed stopnic na poti k družbenemu uspehu.

Tržišče univerze je strahotno razdrobljeno in v tej razdrobljenosti za prvo zaradi individualnih koristi (ali pa nesposobnosti) prodajalcev-profesorjev. Ti svojega blaga ne želijo imeti naprodaj v taki širini, da bi si ga lahko nekdo drug prilastil v taki meri in na tak način, da bi ogrozil njegov monopol. To morda ni niti toliko individualna pa-paka ali hotenje, ampak bolj ukaz, sila sistema, ki želi obdržati tudi kapital znanja omejen s svojimi mrežami koristi (pri tem je popolnoma vseeno, ali je to demokratični centralizem ali diktatura ali svobodno tržišče).

Študentje se zaletavamo v te mreže, se otepamo z njenimi birokratskimi, neživljenjskimi, administrativnimi vozlišči. Večino teh mrež radebudnežev mreže stisnejo v svoj objem, jih asimilirajo v sistem, nekaj jih dejansko zadušijo, le malokateri pa pretrga te neživljenjske sponke. Današnji študij na univerzi je eden najlepših primerov za to ubijanje svobode. Boriti se moramo, da bo študij dejansko postal del našega življenja, da ne bo samo družbena norma za uspeh v življenju.

Univerza je revna v obliki, zastarela v vsebini. Znanje kanalizira in pretaka iz enega jezua v drugega, odnosi na njej imajo obliko od-dajnik-sprejemnik. Tako je, ko bi v splošno zvečer stopil v prodajalno: karkoli bi že hotel dobiti - ostane neuresničljiva želja. Prodajalci se ukvarjajo z administrativnimi problemi, za ubogega kupca ni časa. Univerza, ne samo da je trgovina, ampak je trgovina, ki je ostala na nivoju sobotnega večera.

Današnji svet teži k temu, da bi čimbolj zameglil odnose med ljudmi. Ustvarja umetne probleme prav zaradi tega, da bi se ne dalo spoznati družbe in njenega dogajanja kot celote. S tem skušajo onemogočiti radikalne globalne spremembe - malokdo je namreč sposoben predreti skozi vse fiktivnosti, ki jih ustvarja obstoječa vse bolj tehnopornokratizirana družba. Ena naših nalog je torej od-krivanje in radikaliziranje globalnih problemov. Sistem je postal zelo elastičen, dopušča in podpira razvoj znano sti, toda le v ozkih smereh. Interdisciplinarnost razvija le pri pretakih, ki so bistveni za obstoj sistema, pri vojnem materialu, komercialnih sredstvih, pri izdelkih za široki trg, reklamami. Ravno zato dopušča parcialne spremembe v posameznih strokah in institucijah. Nepovezanost le-teh onemogoča razširitev parcialnih v neko globalno, radikalno spremembo. Na univerzi se to pozna v razkoraku tako med "humanističnimi" in "teh-nološkimi" fakultetami kot sploh med posameznimi visokošolskimi zavodi. Alternativna univerza mora zato spodbuditi interdisciplinarni, povezani študij.

Značilno je, da se znanje uporablja kot orodje v ozkih rokah, kar je popolnoma v skladu z znanjem kot potrošniškim blagom. Ustvarjamo predmete, ki jih kljub široki dnevni uporabi ne pozna mo, ne znamo določiti njihovega ne-tehničnega ne sociološkega bistva, niti njihove vloge v življenju. Zato smo vedno bolj navezani na specialiste, ki imajo v zekupu znanje o teh ozkotirnih predmetih. Človek se vse manj znajde v tej fiktivni kompleksnosti. Težko delo je najti odgovore na zahtevna vprašanja, izbere si lažjo pot in kupuje znanje pri teh specialistih. To dela neposredno (zateka se k pravniku, zdravniku, ...) ali posredno (recimo nabor možga nov v industriji). Znanost se zapira v panoge in tam leze v nepre-gledne višine, tako na lestevici znanstvenih uspehov kot systemske ga ugleda, (diskretna porazdelitev znanosti je pač voda na mlin sist-stemal).

Individualno znanje, pridobljeno iz življenja, je vse manj cenjeno. Znanost se tako oddaljuje od osnovnih življenjskih problemov, če se ji ponesreči tako zblížanje, pa je probleme nesposobna rešiti prav zaradi svoje zaprtosti. Izhod si poišče sama v sebi, v znanstvenem larpularizmu.

Univerza mora biti mesto, kjer bo znanje dostopno ukaželnejšem, ki ne bo trdnjava privilegirancev, ampak mesto izmenjave praktičnih in teoretičnih izkušenj, debate na podlagi argumentov, ne pa mahanja s papirnati diplomami, ex-catedra govornišva. Zato mora biti alternativna univerza radikalna tako v vsebini kot v obliki dela. Odpraviti je treba stari odnos učitelj-učenec, težiti mo-ramo k sodelovanju v obliki učeči se učitelji - učeči se učenec. Spremeniti moramo že same avstroogrške učilnice, zgrajene v duhu šolmastra in semenišnika. Enak z enakimi - to je profesor s študenti. Ločilo ne sme biti poseben prostor, kateder, sekret, pač pa argument znanja in logike.

Eksperiment je pokazal, da so se učenci že po nekaj osnovnih kur-zih sposobni enakovredno pogovarjati z učiteljem. Važno je pra-vilno izbrati motiv in metodo dela. Poudariti je treba dinamičnost le-teh. Za začetek bi lahko ustanovili eksperimentalne študijske grupe, glede na njihov uspeh, ob stalnih kritičnih pripombah, pa bi nov način dela širili na vso univerzo. To bi bila ena izmed poti prodiranja alternativne univerze v staro strukturo - v obliki konstruk-tivne destrukcije. To bo možno, če se bodo v spreminjanje vklju-čili ljudje, ki so življenjsko povezani z univerzo: študentje, profe-sorji, asistenti, ...

Rado Lipovec

MAXIMARKET ZNANJA

Danes postaja znanje vse bolj kapital, in univerza, kot eden naj vidnejših predstavnikov in posrednikov znanja, postaja vse bolj samo ogromno tržišče. Študent ima vlogo potrošnika. Za določeno ceno, ceno odtujitve, odkupuje kapital in ga akumulira.

S hitrejšim usposabljanjem študentov za dialog s profesorjem bi odprli eno izmed poti za odpravo privilegiranih znanja za nekatere. Prav tako bi bil to korak naprej v borbi s tehno-kratsko miselnostjo, znanje bi postalo last vedno večjega števila ljudi, s tem bi se pa tudi manjšale socialne razlike, ki deloma nastajajo zaradi razlike v znanju. Znanje bi bilo dosegljivo širokemu krogu, toda ne kot potrošniško blago, ampak kot pravica ljudi do sodelovanja pri spremeni-nanju sveta.

SLOVENSKI INFORMACIJSKI SISTEM IN VPRAŠANJE GRADNJE NOVE CTK

Problem slovenskega informacijskega sistema in vključeva nje le tega v svetovni informacijski prostor se odpira v bleščeči utripajoči luči. Na tem področju je bilo pri nas storjenega dokaj malo in še kar je bilo, je bilo reševano parcialno in nesistemsko. V spodbudo in razmislek slovenski strokovni javnosti, ki je za medlo stanje odgovorna, povzame mamoz izvečke iz brošure, ki jo je pripravila absolventka arhitekture Bojana Klemenčič.

KOT STUDENTJE SMO SEDANJI IN BODOČI UPORABNIKI NAŠEGA SLOVENSKEGA INFORMACIJSKEGA SISTEMA (KNJIŽNICE, DOKUMENTACIJSKI CENTRI...), ZASKRBLJENI SMO ZARADI POMANJKLJIVOSTI IN NEINFORMIRANOSTI NA TEM PODROČJU MED NAMI IN KOT JE ZNANO TUDI MED MNOGIMI STROKOVNJAKI RAZISKOVALNO TEHNIČNIH DEJAVNOSTI, ZATO SMO POSKUŠALI, KOLIKOR JE BILO MOGOČE, KRITIČNO PREGLEDATI IN ZBRATI MNE NJA O TEM V ŽELJI, DA BI SE SLOVENSKI STROKOVNJAKI NA TEM PODROČJU SKUPNIMI MOČMI LOTILI TEMeljITEGA PREGLEDA IN PRIŠLI DO ČIMPREJŠNJE REŠITVE.

VE MO, DA JE BILO VLOŽENEGA ŽE MNOGO TRUDA, Vendar pri današnji eksploziji znanstveno-tehničnih informacij tudi sistemi njihovega razporejanja vedno hitreje zastareva.

POMEMBNOST INFORMACIJSKEGA SISTEMA

Modernizacija, znanje, povezava s svetom; za vse to je predpogoj dobra informiranost. "Ziveti ustvarjalno pomeni biti vedno dobro informiran." (N. Wiener) Danes postaja jasno, da je informiranost mera organiziranosti in s tem učinkovitost nekega naroda. Vsi razvijtejši narodi in države se zavedajo da bo vloga, ki jo je imel v polpretekli dobi industrijski kapital, in ki jo ima danes terciar (trgovina, usluge...) jutri prevzela informatika. Od načina produkcije, skladiščenja, obdelave in posredovanja informacij zavisi učinkovitost posameznika in družbe. Problem informacijskega sistema prerašča okvire nekega naroda ali države in postaja svetovni problem. Pod okriljem UNESCO je nastal predlog za študijo o znanstveno tehničnih informacijah - UNISIST (United Nations in scientific and technical informations) - to je štidiija za svetovni informacijski sistem. Za dobro sodelovanje z UNISIST, to je vključevanje v svetovni informacijski sistem je pogoj, ki ga postavlja UNISIST sam: ustanovitev centralne nacionalne agencije za znanstveno-tehnične informacije. Kljub naporom posameznih strokovnjakov na različnih področjih ni mamoz pri nas izdelanega inf. sistema niti skupnega republiškega centra, ki bi pomagal koordinirati in usmerjati specializirane centre, ki bi z isto nalogo delovali v nasprotni smeri. Predlog za makro informacijski sistem, ki bi prekrival celotno Jugoslavijo, je že bil posredovan republiškim organizacijam, ki se ukvarjajo s politiko raziskovalnega dela, vendar, namesto da bi predlog šel v širšo javno obravnavo, je obležal v predalih.

V Sloveniji imamo danes tri glavne informacijske enote - knjižnice, NUK - Narodna in univerzitetna knjižnica
CTK - Centralna tehnična knjižnica
CMK - Centralna medicinske knjižnica
ki se vsaka posebej veže in dogovarja z UNISIST-om.

ZAKAJ SISTEM INFORMACIJSKIH SLUŽB PRI NAS NE DELUJE

- Vsaka posamezna enota hoče biti najvišja in samostojna.
- Enote med seboj niso povezane. Sodelovanje med enotami je odvisno od njihove dobre volje, in zato največkrat ne sodelujejo.
- Razdrobljenost interesov, individualni interesi pred družbenimi, egoizem.
- Parcialno reševanje problemov posameznih enot (CTK) namesto sistemske rešitve.
- Nevednost in neobveščenost uporabnikov /raziskovalci po inšti tutih, študentje, profesorji, občani, itd.) kaj lahko zahtevajo od informacijskih enot (knjižnic), in zato se teh enot v večini ne poslužujejo, tako da le-te lahko v miru životarijo.

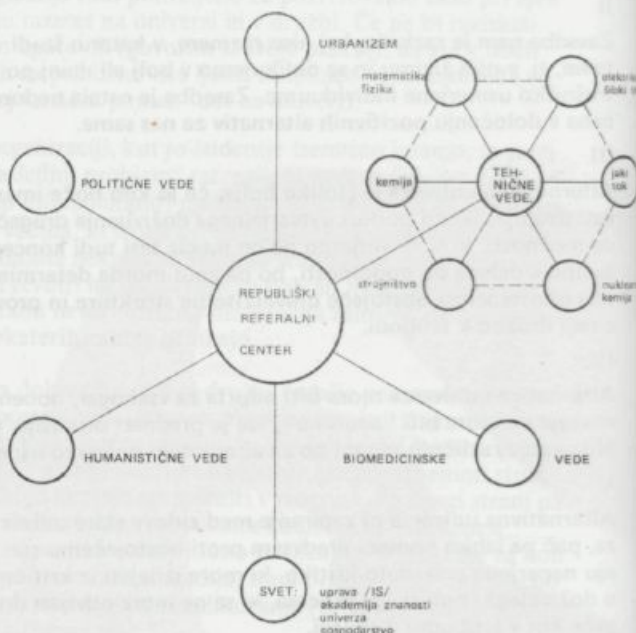
KAŠEN INFORMACIJSKI SISTEM POTREBUJEMO

Danes je vedno teže postavljati ostre meje med posameznimi vedami. Niti delitev na humanistične in tehnične vede ni več upravičena. Vedno bolj se kažejo težnje po interdisciplinarnosti, po mešanju in sodelovanju različnih ved. Iz tega sledi nujnost povezo vanja in združevanja informacijskih enot (knjižnic). Npr.: Medicinska knjižnica naroča revije iz psihologije, kar v bistvu spada med družbene vede in imajo iste revije zato tudi v drugem inf. centru. Arhitektura in urbanizem sta povezana s sociologijo, psihologijo, političnimi vedami itd. Na tak način pride do mnogih dvojnih stroškov, ki predstavljajo valike vsote družbenega denarja, ki bi ga lahko pri skupnem sistemu bolje porabili.

Tudi posamezniki se obračajo direktno na inf. centre v tujini, ker so naše službe premalo povezane navznotraj in navzven in pre malo ažurne. Urediti bi morali sistem knjižnic in inf. centrov, kjer bi vsak vedel, kje je kaj. Centri bi morali biti na neki način odvisni drug od drugega in bi bili tako prisiljeni sodelovati. To odvisnost bi uravnaval

republiški center, ki bi imel v rokah politiko finansiranja, vzgojo in razporeditev kadrov, pregled nad nabavo in kje se kakšen dokument nahaja. Center bi moral biti samostojen in ne bi bil v sklopu ene od knjižnic. Republiški center bi lažje reševal vse ekonomske in upravne probleme, ki so prepreka za svobodno kroženje informacij.

FUNKCIONALNA SHEMA INFORMACIJSKEGA SISTEMA

FUNKCIONALNA SHEMA INFORMACIJSKEGA SISTEMA

Sestavljajo jo: referalni center, širši specializirani centri in osnovne ozko specializirane informacijske enote. Treba je točno določiti vlogo teh posameznih členov v celotnem skeletu.

- V referalni center ne gre z najbolj splošno zahtevo. V tem centru je nekaj zelo izobraženih ljudi, ki s pomočjo dokumentacije lahko informirajo o tem:
- kdo je strokovnjak za določeno področje
 - kaj je že raziskano
 - kaj je publicirano in kako se lahko dobi
 - katere so znanstvene institucije, ki se ukvarjajo z določenim problemom
 - bibliografije strokovnjakov

Širši specializirani centri se omejujejo na področja: tehnične vede (CTK), biomedicina, urbanizem, politične vede, humanistične vede itd.

Vsaka izmed njih ima določeno število "satelitov" - ozko specializiranih osnovnih enot in mora imeti dublete njihovih dokumentacij. Ti centri hranijo bolj splošne publikacije (stalne), kot je na primer priročnik, enciklopedična dela.

Ozko specializirane osnovne informacijske enote (in študentske knjižnice) preprečujejo odtujitev strokovnih dokumentov od uporabnika, ki jih največkrat uporablja. S tem tudi razdi ramo univerzalnost višjega centra, ki je pri današnjem tempu razvoja informatike nemogoča in nefunkcionalna. Pogoj je seveda, da so vsi ti centri vedno odprti in dostopni vsem.

Z referalnim centrom kot osrednjim in tako z vsemi ostalimi je povezan SVET tega skeleta, v katerem so zastopani: uprava (IS), akademija znanosti, univerza, gospodarstvo

VSAK NOV NOTRANJI CENTER, KOT JE TO V PRIMERU NAČRTOVANJA NOVE CTK (CENTRALNA TEHNIČNA KNJIŽNICA), BI SE MORAL PROGRAMIRATI GLEDE NA VLOGO, KI JO BO IGRAL V TAKŠNEM SISTEMU.

PROGRAMSKE OSNOVE NOVE CTK

Nova CTK naj bo programirana tako, da bo stimulirala naprednejši sistem knjižnic in informacijske mreže pri nas, ne pa podpirala starega. Določiti se ji mora točna vloga v funkcionalnem sistemu.

Vemo, da knjiga že dolgo ni več osnovna enota informacije in se zato pri načrtovanju knjižnice ne sme ozirati le na razporeditev knjig, ampak večji del sredstev vložiti v perfekcioniranje dokumentac. informat. službe (INDOK), ki naj bi

v večji meri pogojevala koncept dela. Človek raziskovalec nima časa za brskanje po knjižnih policah.

DANES LAHKO TRDIMO, DA JE KNJIŽNICA DOBRA, TUDI ČE NIMA VELIKEGA ŠTEVILA KNJIG, AMPAK ČE IMA DOBRE POGOJE ZA VSE Z OSTALIMI DOKUMENTACIJSKIMI CENTRI, KNJIŽNICAMI, IN DOBRO USPOSOBLJENE STROKOVNE KADRE. V SLOVENIJI IMAMO NAJBREŽ VEČ MOŽNOSTI IZPOLNITI TA DRUGI POGOJ, KER SE V TAKI LUČI KAŽEJO TUDI KNJIŽNICE BODOČNOSTI.

SLOVENSKA ZNANSTVENA KNJIŽNICA NE MORE IMETI ARHIVSKE NALOGE

Za univerzitetne knjižnice ugotavljamo, da prehajajo v tretjo fazo svojega razvoja. V prvi fazi so opravljale arhivsko funkcijo, v drugi so izposojale, v tretji pa prehaja težišče dela na informacije in me todično delo s študenti.

V svojih programskih zasnovah, ki so programirane za 20 let vna prej, predvideva CTK 500.000 zvezkov, pozneje 800.000. Pri tem ne upošteva zastaravanja literature, ampak bo hranila vso v svoji bodoči novi stavbi. Njen letni dotok naj bi bil 15.000 zvezkov. Danes ima 90.000 knjig, njen dotok pa je 5000 zvezkov.

ILUSTRATIVNI IZRAČUN - DENARNA SREDSTVA

naj opozori na velike vsote, ki bi lahko bile napačno uporabljene za gradno zidov samih.

Za večjo stavbo je potrebno več denarja, ki ga je težko dobiti. Za dimenzioniranje knjižnice je važno število knjig, ki bo sestavljalo njen osnovni fond. Seveda je važno, kako bodo te knjige razporejene, potem je tu vprašanje čitalnic za različne namene (čitalnice za študente, ki v veliki večini prinesejo svoja skripta s seboj, in je zato vprašljivo, kje naj bodo ti njim namenjeni prostori).

Pri takem odločanju bi lahko prišli do zaključka, da knjižnice ni treba projektirati za imaginarni povečujoči se fond, ampak za čas povprečne dobe zastarelosti informacije v znanosti in predvideni dotok za to dobo.

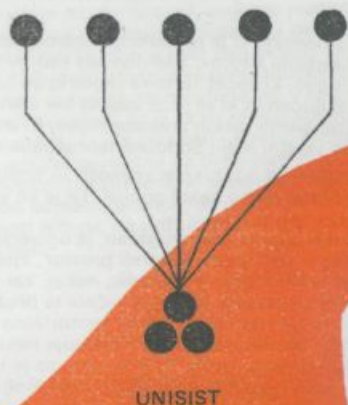
Račun za dobo 10 let (ki jo tudi strokovnjaki priporočajo za mejno dobo planiranja vnaprej)

- I. 20.000 knjig letno..... 200.000 knjig v 10 letih, 6000 ND dnevno.
- II. stalna številka 500.000..... 50000 letno 50000 letno.. 150 knjig dnevno = 15000 ND dnevno.

VPRAŠANJE ZGRADBE JE ZA KNJIŽNICE VELIKEGA POMENA, PREDVSEM ZATO, KER V BISTVU NI VPRAŠANJE GRADITVE IN GRADBENIH KONSTRUKCIJ, TEM VEČ PREDVSEM TEMELJNA VPRAŠANJA ORGANIZACIJE IN BIBLIOTEČNE POLITIKE. NOVA BIBLIOTEČNA ZGRADBA NE SME BITI SAMO VEČJA OD PREJŠNJE. SAMO TAKRAT JE LAHKO FUNKCIONALNA IN MODERNA, ČE OMOGOČI BOLJŠO ORGANIZACIJO BIBLIOTEKE IN VIŠJO KVALITETO BIBLIOTEKARSKEGA DELA

MNOGO TEŽJE JE PRAVILNO DIMENZIONIRATI NOVO ZGRADBO GLEDE NA VEDNO VEČJO PRODUKCIJO LITERATURE IN VEDNO VEČJE ŠTEVILO ŠTUDENTOV IN UPORABNIKOV. ZA SOLIDNO IN UTEMELJENO PLANIRANJE SO POGOJ ZANESLJIVE ANALIZE DRUŽBE NEGA RAZVOJA, POZNAVANJE PLANIRANJA V VSEH VRSTAH ZNANSTVENEGA UDEJSTVOVANJA, NAČRTOVANJA, NAČRTOVANJE IZOBRAZBENE STRUKTURE PREBIVALSTVA IN NA KONCU ZANESLJIVI BIBLIOTEČNI STANDARDI (standardi in norme v znanstveni knjižnici Breda Filo).

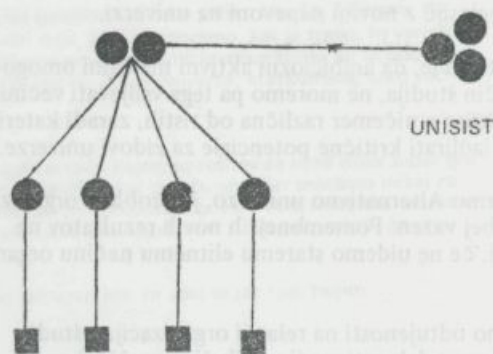
POSAMEZNI CENTRI

STROKOVNI KADRI

V programskih zasnovah predvideva CTK 106 uslužbencev. Od tega jih je v informacijskem oddelku 20.

Z denarjem in strokovnimi kadri bo imela knjižnica težave, ker ne prvega ne drugega ni. Znano je, da tehnična literatura prej zastari, kot se obrabi. Kakšen smisel ima skladiščiti zastarelo literaturo, ki je ima sedanji CTK dovolj in je misli nabaviti tudi od drugih študijskih knjižnic. Za vzdrževanje knjig so potrebni ljudje in denar, ki ni dobro naložen v smislu investicije izobraženosti nekega naroda. Ustanova je s tem dodatnim delom manj na tekočem, ker njeni uslužbenci porabljajo svoje dragocene moči in čas v te namene. V naprednejših sistemih to rešujejo s stalnim odvajanjem zastarele literature v enostavneje grajene nove silose ali stare stavbe zunaj mesta, ker se ta literatura zelo redko uporablja.

FUNKCIONALNA SHEMA

NAJ BO TOREJ DENAR, KI JE NAMENJEN ZA SE DOLGO PRAZNA SKLADIŠČA IN VZDRŽEVANJE ARHIVSKIH PIRMERKOV, PORABLJEN ZA TO, DA BODO BOLJE PLAČANI DOBRI STROKOVNJAKI IN PODPRTA INFORMACIJSKA SLUŽBA IN REFERALNI CENTER.

V visoko specializiranih knjižnicah velja razmerje 1 bibliotekar - informator na 10 znanstvenikov - raziskovalcev.

Če bomo imeli zelo veliko knjižnico z mnogimi zahtevnimi delovnimi mesti, bo začela le-ta dobro delovati čez 10 let, ker je treba pručiti ljudi. S skupno kadrovsko politiko v FUNKCIONALNI SHEMI, BI LAHKO PO' odgovarjajočih mestih razporedili že danes dobre strokovnjake, ki so sedaj anonimni v manjših centrih.

UPORABNIKI

CTK je danes programiran po številu študentov. 50 zvezkov na študenta (vseh študentov je 4500) in za pribl. 20% študentov sedežev.

Knjižnica deli svoje uporabnike na zahtevne in nezahtevne. študentu je dodeljena vloga manj zahtevnega uporabnika. Upoštevan je sistem študija z učbeniki in skripti. Zanj je preskrbljen dober sedež in lahko svobodno "brska po policah" v referenčnih čitalnicah s prostim pristopom.

V e n d a r : Osveščen študent, kakršnega bi morala narediti naša reformirana univerza, bi moral biti danes že v toku študija in ne samo kot diplomant upoštevan kot zahteven uporabnik, to se pravi obiskovalec informativnega oddelka. V nasprotju primeru bi knjižnica podpirala, vse kar je zaostalega na naši univerzi.

Mora pa delovati proti temu. Tako informiran študent lahko že v toku študija postane raziskovalec in če mu ne profesor, mu mora k temu pomagati knjižnica.

V programskih zasnovah CTK je informatorska služba v glavnem namenjena strokovnjakom iz industrije.

POJEM KNJIŽNICE V PRIHODNOSTI

Nihče si danes ne upa sigurno predpostavljati, kakšna bo knjižnica prihodnosti. Maksimalna doba predpostavljanja je 10 let. Že danes se hranijo informacije na magnetnih trakovih, mikrofilmih. . .

Nihče praktično ne more predvideti, ker še moremo oceniti vpliva avtomatizacije niti sprememb, ki lahko nastopijo v intelektualni vsebini in tehniki bibliotekarstva. Kot posledica novih znanosti informatike in komunikacij, vemo že, da ne bodo izolirane od tokov razvoja.

Lahko pa rečemo, da je videti, da bo naloga informacijsko dokumentacijske dejavnosti v znanstvenih knjižnicah mogoče kmalu prerasla nalogo zbiranja knjig in urejanja polic.

Na okrogli mizi o študijskih problemih (pripravil FOŠŠFF, 3. II. 72) je bila ena pomembnejših ugotovitev verjetno ta, da se za reformo študija zavzema absolutna manjšina študentov. Pomembna ugotovitev je bila tudi, da vpisovanje na univerzo ni toliko posledica "ljubezni" do nekega študija kot rezultat ambicioznih njih staršev, utilitarističnega pristopa mladih ljudi do univerze, ki jim bo nudila napredovanje na družbeni lestvici, ne zadostnega in nekvalitetnega pouka na osemletkah in gimnazijah, trenutnih družbenih potreb po kadrih itd. Pokazalo se je tudi to, da bi bil nov način študija, kot si ga zamišljamo, povod za večji osip: s tem si revolucionarna manjšina nakoplje odpor sicer molčeče večine, katere interes na univerzi je, da čimprej in na čim lažji način doštudira. Nasprotja v družbi se ponovno oglasijo z novim napevom na univerzi.

Mnenje nekaterih je, da ambiciozni aktivni manjšini omogočimo nov način študija, ne moremo pa tega vsiljevati večini. Taka stališča niso v ničemer različna od tistih, zaradi katerih boče družba izolirati kritične potenciale za zidovi univerze.

Ko ustanavljamo Alternativno univerzo, je problem organiziranja še posebej važen. Pomembnejših novih rezultatov ne bomo dosegli, če ne uideemo staremu elitnemu načinu organiziranja.

Rešiti moramo odtujenosti na relaciji organizacija - študij. Organizacija mora delovati sredi svojih članov, člani pa naj bodo aktivni člani. Organizacija mora dobiti poteze komune, ki se shaja na delovnih zborih, kjer prihaja do konfrontacije mnenj, kjer je določena le izvršna grupa, sam proces dela pa ostane med nami.

Alternativna univerza je zastavljena kot revolucionaren projekt. Kot taka mora eliminirati to molčečo univerzitetno večino, če hoče leta še naprej ostati molčeča večina. Tu človeka ne sme definirati kot študenta in dek, temveč stopnja in oblika zavesti. Študij ni pristajanje na tak študij, kot ga imamo, temveč je kritično iskanje, je dejansko delo, ki se kaže z znanstvenimi projekti, z delom v organizaciji, s samim načinom življenja - to nam ponuja možnost biti študent - samoupravljalca v polni meri.

In to nam ponuja nove alternative. Zahteva pa našo aktivnost.

Ljubljana, 24.III. 1972

OKROGLA MIZA O REFORMI ŠTUDIJA FILOZOFSKA FAKULTETA, 3.3. 1972

Na pobudo fakultetnega odbora FF se je okrog petdeset študentov, profesorjev in asistentov udeležilo okrogle mize, ki je zajela problematiko reforme študija z aspekta visokošolske didaktike. Število navzočih je sicer majhno, vendar je sama okrogla miza pustila veliko materiala, od katerega objavlja mo tu nekatere važnejše konkretnejše prispevke ter tiste misli, ki pomenijo v zvezi s to problematiko nekaj novega. Odlomki iz izvajanj niso avtorizirani, objavljamo jih po mag netofonskem zapisu.

Ivan KREFT: Nekoč sem razmišljal o tem, o izhodiščih, ki naj sploh bo izhodišče razmišljanj o didaktiki na univerzi, in mislim, da pri teh izhodiščih ne moremo mimo družbene vloge, ki jo ima univerza. Najprej se moramo vprašati, zakaj sploh imamo univerzo, za kaj imamo takšno univerzo, kakršna je; pogledati moramo silnice, ki težijo k taki univerzi, kakršna je, če hočemo potem kaj spremeniti v kakšno drugo smer. No, pri tem razmišljanju, kakšno vlogo naj bi imela oziroma ima univerza v naši družbi, se mi zdi, da ima univerza trojno vlogo. Opozarjam, da to ni rezultat globokega premišljanja, ampak bolj tako, ko gre človek po cesti, pa se česa spomni; torej, stvari, o katerih bom govoril niso domišljene, ampak so nekako vtisi, ki me spremljajo že precej časa in se iz dneva v dan potrjujejo.

Ta trojna vloga je v tem, da je: 1. univerza kmet na politični šahovnici, 2. vloga je, da je ljubljanska univerza cirkuško podjetje v Sloveniji in 3. vloga, da je univerza proizvodna sila.

Univerza, kakršna je, zlasti pa, ker že dolgo časa obstaja in se je v tem času razmeroma malo spreminjala, pomeni, da znotraj nje, pa tudi znotraj vsakega organizma, ki obstaja dalj časa, deluje neki organizem za samournavanje, za homeostatično uravnavanje. To je mehanizem, ki nasprotuje, ki deluje proti vsakim pretiranim, nenavadnim, neobičajnim in nepričakovanim udarcem od znotraj ali od zunaj, ki bi skušali delovanje bistveno spremeniti. Zdaj se ne bi podrobneje spuščal v samo delovanje teh mehanizmov znotraj univerze, čeprav so ti verjetno bistveno pomembni za kakršnokoli spreminjanje didaktičnih, pedagoških in drugih pristopov. Je pa sigurno, da taki organizmi obstajajo tudi od zunaj, organizmi, ki silijo univerzo v to, da se ne bi preveč spreminjala. Kajti vsi tisti, ki jim je na neki način katerakoli od teh vlog univerze všeč, vsi tisti si bodo prizadevali, da univerza ostane takšna, kakršna je. Če si za to ne bodo prizadevali aktivno, si bodo pasivno. Včasih so pasivni načini prizadevanja učinkovitejši od aktivnega. Recimo, ena od takih stvari je bila, da je bilo nekaj let zaprt sprejemanje kakršnegakoli novega kadra na univerzo, zlasti asistentov. Ko se je moratorij ukinil, je bil vzpostavljen mehanizem, ki daje absolutno prednost Ljubljancanom. Namešč, vsi vemo, da ni nobenega realnega upanja, za stanovanja za nove asistente, kar avtomatično pomeni in tudi dejansko se to kaže, da velika večina študentov prihaja bodisi iz dobro situiranih družin bodisi iz vrst Ljubljancanov ali pa najpogosteje obojega. Skušal sem nekoliko prikazati te ovire, ki vplivajo na izhodišča za današnji razgovor.

Božidar DEBENJAK: (...) Ciljnost študija je v spreminjanju družbe, v spreminjanju realnih razmer. V tem, da je nenehno postavlja ne kot vprašaj dana stopnja, dana forma, v kateri ta socialna realnost je in da iščemo možnosti za prevladanje te realnosti; to se pravi spreminjanje družbe postane temeljna ciljnost študija, pa naj gre za karkoli, za tehnološko izumljanje ali pa za kritiko socialnih struktur. Ob tem še seveda takoj pokaže, da dane metode, načini znotraj univerzitetnega eksistiranja ustrezajo ne samo tej obliki, kot je Kfeft prej rekel - mestu univerze v družbi, tako da recimo najdemo za odprte hleve zagovornika odprtih hlevov; pa za EKK Velenje pa za to pa za ono. ... lahko bi navajal še in še primerov, ampak tudi v tem, da se znotraj univerze začnejo kazati takšne globalne krize, kot je recimo vprašanje avtoritete. Avtoriteta lahko pripada osebi. Znotraj univerze se gotovo krha sistem pod vsemi najrazličnejšimi pritiski, se krhata tista avtoriteta, ki je avtoriteta osebe. Krha se tako zelo, da včasih prihaja v nihanje celo avtoriteta argumenta in da se je treba zelo truditi, da bi se avtoriteta argumenta ponovno vzpostavila. Ampak ves ta proces, ki se tukaj notri dogaja; torej kranje avtoritete osebe, proces, ki kaže na to, da z avtoriteto osebe tudi v celotni družbi ni vse tako jasno, kot se je zdelo recimo v času, ko je bila univerza trdna, ustaljena in se v njej niso stvari kaj hudo premikale. Vsi vemo, da je strokovna kritika nekako funkcijsko zvezana tudi s položajem kritike sploh. Npr. kritika znotraj strok, kritika med strokovnjaki, kritika med ljudmi, ki se ukvarjajo z istim področjem, je nekako funkcijsko zvezana s tem, ali je mogoče izreči kritiko politike, kritiko načina gospodarjenja, kritiko načina upravljanja in ali ima ta kakšno mesto pod soncem. Takrat, ko ta kritika, kritika načina upravljanja, načina gospodarjenja itd. postane inflacijska, to se pravi, kadar jo lahko sicer po ljubno izplačujem, pa zato nima nobene realne vrednosti, nič z njo ne pridobim, takrat lahko tudi strokovna kritika postane strašno inflacijska. Tudi na to nevarnost velja opozoriti. Nič ne prizadeva vse ostale, tako kot je bilo prej, tako kot ni treba nikomur poslušati kritičnih pripomb, kritiziraš lahko, vse kar hočeš, pa vse ostane po starem, tako se lahko tudi v stroki prav nič ne premakne, če je izrečeno še toliko kritičnih pripomb in argumentov. To je druga plat tega, ko je navidezno bila avtoriteta osebe razmajana, dejansko pa ne, ker ta avtoriteta ostaja, ne da bi sploh bila deklarirana kot avtoriteta. Ker ta avtoriteta preprosto ima zagarrtirane možnosti, da je mogoče delati v globalni družbi in povsod, to kar se je delalo prej. Nemogoče, popolnoma nemogoče je namreč zahtevati, naj se recimo na enem področju družbe dogaja tista vsebinska kritika, ki se na drugem področju ne bo dogajala. Mi vemo, da je življenje znotraj univerze po stalo nekritično, ker je postalo nekritično, brez kritičnih konfrontacij. ... In zato lahko sklepamo, da bo ostalo tudi toliko časa v mnogočem nekritično, dokler bodo meje kritike tudi znotraj univerze blokirane. To razmišljanje bi me odpeljalo predaleč od vprašanja same didaktike in vprašanj, ki so na dnevnem redu. Mislim pa, da je treba vendarle, ko govorimo o teh okvirih, le-to omeniti. (...)

Lado KRALJ: (...) Univerza, ki je produkcija kadrov, pomeni, da ideologija narekuje produkcijo kadrov, znanstvenih kadrov in ti kadri kasneje formirajo ideologijo, ki zopet formira produkcijo kadrov. To je sistem, ki je v sebi zaključen in ki se je za zdaj še kar obnesel, ampak kot kaže lanskoletno pismo ruskih znanstvenikov, ki so ga poslali po svetu, je na svoji skrajni meji. Sodobna tehnologija namreč ne prenese več tega krožnega teka produkcije znanosti in bodisi da bo SZ zaostala v znanosti bodisi da bo nekaj počilo. To je en sistem.

Drug sistem, ki je verjetno popolnoma drugačen, je univerza kot neki orjaški laboratorij idej v topli gredi. Namreč prostor, kjer se lahko preizkusi vsaka ideja do svojih skrajnih posledic, nekaj, kar se zunaj univerze sploh ne bi moglo dogajati, ker bi se začela ta družba rušiti, v okviru univerze pa, ki je začrtna, mislim prav teritorialno začrtna teritorij, pa je to mogoče. Skratka, družba si dovoljuje neki eksces, dejansko eksces v misli, v dometu misli; to ni ventril, to je točno zavest, da ta eksces prinaša nove izsledke, ki so nujno potrebni. Seveda, če ta eksces preraste okvir kampusov, pride nacionalna garda, ki strelja in ki je ne pošlje neka vrhovna oblast, ampak neki lokalni oblastnik zg zgubi živce. Pri nas seveda ni ne tega ne drugega. Vidim pa pri nas kot s strani profesorjev, kot s strani mandatarjev družbe, ki imajo pač taka ali drugačna mnenja ali skušajo uravnati univerzo. (...)

Verjetno bi do večjega števila seminarjev prišlo le tako, da študentje univerze ne bi imeli za neki kraj, kjer se dobi diploma, skratka kjer je treba gledati na ta predavanja, jih napisati v indeks in na koncu narediti izpit, ampak dejansko za neko torišče idej; skratka, kjer bi sami študenti univerze ne bi imeli za neki kraj, kjer se dobi diploma, skratka kjer je treba gledati na ta predavanja, jih napisati v indeks in na koncu narediti izpit, ampak dejansko za neko torišče idej; skratka, kjer bi sami študenti oblegali stolico oziroma predavatelje s svojimi lastnimi projekti, ki izhajajo v začetku iz tega, kar je predava no, potem pa se verjetno celo od tega oddaljujejo; skratka, da so profesorji pod pritiskom nekega števila projektov prisiljeni ustanoviti seminar. Da mora profesor na neki način dohajati, kar nastaja že po iniciativni študentov.

(...)
To ustvarja pritisk, ki potem pelje v reorganizacijo študija; to nujno vodi odpravo izpitov, ker se v takem sistemu potem izpitov ne da več delati.

Dušan PIRJEVEC: ... razpravljati tukaj, sedaj, o nekih ciljih, na menih univerze, to se mi ne zdi uspešno; ker vsaka misel, ki je bila tu kaj izrečena o cilju univerze, o namenu univerze, bi seveda zahtevala, da bi bila utemeljena in da bi potem lahko na podlagi te neke splošne misli ustvaril neki globalen projekt univerze kot take. ...

(...)
To univerzo doživljam že nekaj let kot neko svojo zelo hudo stisko, iz katere tudi ne vidim nekega neposrednega in takojšnjega izhoda, zara di tega, ker vsaka ideja, konkretna majhna ideja naletita na celo vrsto pravnih norm. Meni je recimo danes popolnoma jasno, da je sistem letnikov non sence, da je treba iti na semestre. To mi je jasno. Vendar tega speljati ne mogoče, ker je zakon. Meni je jasno, da jaz lahko uve dem recimo, zanalažč govorim zelo osebno, ampak ne tega, prosim, napačno vzeti; meni je jasno, da lahko z majhno skupino ljudi, ki jih vzamem eksperimentalno, uvedem popolnoma drugačen sistem štu dija brez teh mučnih izpitov, ki jih imamo sedaj. Tega ne morem, ker to predpisi taki. S tem hočem povedati tole: vsi vsak dan ponovno izkušamo insuficientnosti te univerze in nas vse te insuficientnosti te univerze vsak dan postavljajo v precej nemogoče situacije. Zato je po mojem mnenju neka načelna kritika univerze, posebej še te fakultete, odveč, ker mi poznamo konkretno kritiko, mi smo kritika te univerze s svojimi stiskami in ni treba čisto nič, da mi zdaj ne vem kaj filozofi rimo in ne vem kaj še zdaj na dolgo in široko razlagamo. Nastane samo vprašanje, ali imamo kakšen izhod ali nimamo nobenega.

(...)
... jaz verjamem, da je od vse mase študentov manjšina na tej fakul teti, ki želi študirati. Manjšina jih je, daj o si enkrat to priznati. In dejansko pri tem sistemu trpi talentirana, ambiciozna manjšina. To bi se dalo po mojem odpraviti edino na ta način, če bi dosegli neko, kot jaz začasno in recimo popolnoma samovoljno in zato tudi nepo polno imenujem neko eksperimentalno stanje, ker mi nove univerze ne bomo naredili iz danes do jutri.

(...)
Mislim, da bi bila edina možnost v tem, konkretna možnost, da bi to eksperimentalno spreminjevalno delovanje opravljali po oddelkih. Tam je najlaže priti blizu, tam je verjetno tudi najlaže popolnoma konkretno nekatere eksperimentalne forme izpeljati. Ali se da v okvi ru tega neki organ ali neko organizacijo znotraj cele fakultete izvesti, tega jaz ne vem in tudi ne morem vedeti; to bi morala biti prej vaša, pravzaprav študentska iniciativa, ki bi morda znotraj cele fakultete ustvarila neko formo, ki bi združevala toliko in toliko takega in take ga interesa, ki bi bil začetek nekega spreminjevalnega delovanja. Jaz bi pač predlagal, in me predvsem tudi to zanima, kje so možnosti, kje so konkretne možnosti za to, da bi spremenili nekatere danes vsem evidentne in absurdne norme, ki obvladujejo to našo fakulteto. Seve da s tem, s temi formami, ki jih bomo uvajali, ne bomo delali nobe nih veličastnih programov in proglašev, ki naj bi potem veljali za ce lo univerzo, ampak mislim pa, da je več storjenega tudi za celo uni verzo, če bi realno neke nove forme iznašli, na katerikoli fakulteti. Ker to bo potem itak samo od sebe šlo naprej. Če bo učinkovito.

(...)
Lado KRALJ: Vidim samo eno legalno možnost, da se temu ene mu procentu bolj zainteresiranih študentov, ki bi sodelovali v teh spe cialnih seminarjih, skupinah, ad hoc formiranih institutih ali karkoli se to imenuje, da ima profesor ali predstojnik verjetno možnost, da ga zaradi tega oprostijo ostalih, generalnejših predavanj - deloma ali v celoti; ker bo na neki način tak študent v neki bolj aktivni radikalni obliki delal več kot tisti, ki pohaja predavanja generalnejše vsebine, ni pa seveda treba da bi silili in dobro je, da ne silimo vse v te specializirane seminarje, da samo to manjšino, ki je za to zainteresirana in da ostalim omogočimo način dela, ki jim pač bolj ustreza, mislim štu dija, tako da bi to teklo nekako paralelno na dveh ravneh, s tem pa da ima, da še enkrat ponovim, tak študent, ki sodeluje v nekih spe cialnih projektih, možnost oziroma pravico, da je oproščeno ostalih obveznosti in celo možnost morda, da doštudira prej kot nekdo, ki gre po tej bolj generalni poti.

Ivan KREFT: (...) Kar se pa tiče teh možnosti, bi bilo tukaj raz meroma preprosto dovoliti kakršnokoli obliko študija, zakoniti, napisati člen statuta: dovoljena je kakršnakoli oblika študija, če jo predlagata skupaj najmanj en študent in najmanj en profesor in dodobri neka strokovna komisija, sestavljena iz treh univerzitetnih profesorjev, zbranih recimo z različnih fakultet.

(...)

Bogomir MIHEVC: Možnost je, da bi realizirali pouk za nadpov prečne in sicer tako, da sestavi vsak študent individualen program, ga predloži svetu oddelka, pedagoško-znanstvenemu svetu univerze, ga potrdi študijska komisija na univerzi.

(...)
Jaz predlagam, da bi konkretno na nekaterih oddelkih formulirali ta ke individualne programe, da bi to predložili vsem formalnim struktu ram, da odločno vztrajamo na realizaciji teh programov in da po tem delamo.

Ivan TOLIČIČ: (...) ... doraščajoče generacije, ki prihajajo iz na ših srednjih šol in ki so po ugotovitvah statistikov še zmeraj premajhne, nas tlašujejo in napravijo preprosto pravi udar. Ne moremo več nor

nas tu zasujejo in napravijo preprosto pravi udar. Ne moremo več nor malno delati.

(...)
Zelo nepošteno je, da sprejemamo tako veliko število, če vemo, da jim ne moremo nuditi tega, kar jim moramo, kar je treba. In verjetno bi bilo tu potrebno neko preusmerjanje na drug študij ali bi bilo tre ba nekaj dograditi, to naj bo druga univerza; kratkomalo, tako več ne gre.

(...)
Lahko tu zdaj filozofiramo in najdemo rešitev za neke male super gru pice itn., ampak to je lahko nekaj trenutnega, ker moramo nekaj za četi oziroma preizkušati in tudi dati odgovor. Tudi nekatere tehnične fakultete gredo prek določenih kapacitet. ... Mi smo mislili na preu smerjanje.

(...)
Za zdaj pa nimamo teh vzvodov. In zdaj se jaz tudi bojim. ...

Jure MIKUŽ: V tem, kar je zdaj kolega govoril, se je pojavilo bist veno vprašanje - motiviranost za študij. Vpis se letos sploh ni kaj do sti povečal s primerjavo na lansko leto, je samo 1% višji. Problematične fakultete so ekonomska, pravna, nekateri oddelki filozofske, na pri mer angleščina. To je drug problem. Že zdavnaj bi morali ločiti filo zofsko in filološko smer. 627 študentov na angleščini (ne računajoč fiktivni vpis) ne moremo pojasniti z ljubeznijo do angleškega jezika; kot ne gre za nobeno ljubezen do prava, saj je jasno, da se ljudje vpi sujejo na pravo, ker, recimo, naša podjetja rabijo pravnike. Če ti vpla čaš neki avto, ti rečejo v podjetju, da ga boš že dobil, ker imamo do ber pravniški aparat, ki bo toliko časa zavlekel tožbo, da se bo ta de nar lepo akumuliral in obračal itn., se pravi, da se ljudje vpisujejo iz teh čisto splošnih tendenc te družbe na ekonomsko, pravno in druge fakultete. Zato se mi zdi, da je popolnoma zgrešeno razpravljati o nekem usmerjanju ob vpisu, ker če dijaka usmerjaš šele ob maturi, ne boš dosti dosegel. Če takrat človek ni motiviran za neki študij in mu je vseeno, ali se bo vpisal na filozofsko ali biotehnično, nič ne poma ga. Verjetno bi bilo potrebno usmerjati dijake med samim šolanjem. Seveda na to danes nihče ne pristaja. Danes je pri nas prav tako važen tehnični pouk za tistega, ki bo vpisal filozofijo; tu ni prav nobenih presoj.

(...)

Marjan PUNGARTNIK: Mislim, da ne bi imelo smisla obrvnavat i sprejemne izpite kot obrambno reakcijo, da nekdo ne bi študiral, da branimo študirati. To se pokaže praktično tako, da se tista agres ija, ki nastane zaradi konflikta, obrne navznoter.

Leon ZORMAN: Ko govorimo o reformi univerze, mislim, da je zelo težko govoriti samo o njej, na da bi se zraven dotaknili tudi re forme osnovnega šolstva in tudi reforme gimnazije. Mislim, da so te stvari med seboj zelo povezane. Če dopuščamo, da iz osnovne šole pri haja v gimnazijo vsakdo, ne glede na znanje in se skozi gimnazijo ne kako le privlečejo, potem pridejo do univerze.

(...)
Ker je študij masovnejši, je med temi masovnimi študenti zmeraj več povprečnih ali pa še celo nekaj podpovprečnih študentov - prav gotovo, ker je študij masoven. In mislim, da moramo iz te realnosti pri vsaki reformi univerze izhajati in jo upoštevati, kajti sicer se bomo znašli z našimi predlogi v hudi zagati. Tukaj so bili dani določeni ukre pi, temeljni, kompleksni, nekateri pa so zelo konkretni, specifični. Mislim, da je treba najprej, da neka grupa, ki bi delala intenzivno na teh problemih, diferencirala zrno od plevla, mislim, da bi se morala ta grupa s temi problemi bolj globinsko in dalj časa tudi ukvarjati, da bi lahko prišli do kakšnih konkretnjših rešitev.

(...)

Želeli bi sodelovanja, da bi videli, kateri problemi so akutni in ki bi se jih dalo tudi na eksperimentalen način reševati, da bi dobili prave empirične podatke; da bi rekli tako mislijo, tako je z večino študen tov, ne pa kot včasih dobimo pamflet enega ali dveh študentov. To ni mnenje večine. Nakar nam naši družbeni organi povedo ta pomislek; in tukaj ga jaz tudi vidim po raznih plakatih, ki se pojavljajo itn. Mislim, da bi morali na ta način malo angažirati študente in da bi ve deli res, kaj večina misli - ne samo nekaj najinteligentnejših, nekaj ta kih avantgardnih.

(izbor sta pripravila
Marjan Pungartnik in Pavel Zgaga)

OB OKROGLI MIZI O REFORMI ŠTUDIJA NA FF

Pri reformi univerze in študija samega naletimo na vrsto težav, ki so povezane z določenimi zakoni, pravili, ki jih univerza ima. Eden zakonov je statut filozofske fakultete. Kakršenkoli poizkus spremembe študija na posameznih oddelkih naleti na že sprejeti statut, ki to spremembo onemogoča. Vsak študent se mora že na začetku svoja študija opredeliti za tisto kombinacijo posameznih kateder, ki mu jo določa statut, ve, da bo moral pisati klavzurno nalogo, diplomsko nalogo, opraviti toliko in toliko izpitov, predno bo diplomiral. Navidez je celoten mehanizem brez napake. Toda, kaj kaže praksa? Študentje začnejo najprej špekulirati pri študijskih skupinah (pona vadi se že prej informirajo, kje bo lažje šlo), nato špekulirajo pri lažjih izpiti, zlasti pa pri tistih, za katere nihče ne ve, čemu so po trebni (predvojaška in razni uvodi v), začne se "samostojno" delo diplomskih nalog (mimogrede: poznam kolega, ki je s prepisano diplomsko nalogo krasno diplomiral), in že je tu čas nabiralne akcije plonk cegelcov (poznam kolegico, ki je prvič padla na klavzuri, ker ji ravno iz tistega področja, iz katerega je dobila naslov, še ni uspelo narediti plonk listka): ... in potem diploma: pridni po petih letih in pol, malo manj pridni v šestih, sedmih, ostali nič. To je zna na zgodovica o ljubljanskem študentu. Obnovil sem jo samo zato, ker jo imam tako zelo radi, zlasti pa, ker je ta pravljica takorekoč na rodna pravljica, in ker bi kakršnakoli sprememba pomenila oskrbu nitev same narodove svetinje. Mi vemo, da je tako, oni vedo, da je tako, in blagor ji: pravljici. Sicer pa dovolj ironije. Hotel sem reči samo tole: najprej bomo morali spremeniti statut. To sicer ni lahka zadeva, ker zahteva velike napore tako profesorjev kot študentov. To pa kaže tudi na to, da smo pravzaprav vsi skupaj kaj malo sposobni storiti, kritično premisliti, zlasti pa spremeniti. To je največja zavora ljubljanske filozofske fakultete, ki se je kot posamezniki vsi skupaj dobro zavedamo, a izmuzne se nam iz rok, kakor hitro bi morali kaj spreminjati. Sprememba statuta bi nas prisilila, da bi več časa premišljevali o dejanskem stanju na fakulteti in možnosti izboljšanja. Kljub številnim pripombam, ki prihajajo tako s strani profesorjev in študentov, ostaja vse samo pri besedah: še več: tudi tisti, ki so se na tak ali drugačen način trudili, da bi se študijske razmere izboljšale, so spoznali, da je njihovo delo Siziŕovo: zapri so se v kabinet ali knjižnico z eno samo mislijo: čimprej diplomirati in potem daleč stran od univerze (študentje) in: kaj bi se ukvarjal s pedagoškopravnimi problemi; živim v svoji stroki (profesorji). Sprememba statuta je nujna, ker obravnava posamezne katedre na isti način, ne glede na to, da si niso nekatere katedre prav nič so rodne (razmisli na primer o sorodnosti katedre za muzikologijo in psihologijo ali primerjalnega jezikoslovja in pedagogike). Čemu ob ravnavati tako različne katedre na enak ali skupen način? Prva naloga v okviru spremembe statuta je osamosvojitév vseh kateder. Ne katere katedre so v zadnjih letih tako napredovale, da je mogoče celo v njihovem okviru ustanoviti nove oddelke. Dosedanje klavzurne naloge, ki potekajo največkrat na isti dan v največjih predavalnicah po istem kopitu, je nesmisel. Če to vemo, in vem, da vemo, zakaj tega ne odpravimo? ! Klavzurne naloge naj bodo prenesene v območje posameznega oddelka, kjer bosta profesor in študent zbrala okvirno območje, problematiko naloge, tako da se bo študent lahko primer no pripravil, ne pa da profesor ugotovi, da je študent tik pred diplo mo skoraj nepismen, ker pač ni uspel zadeti na klavzurni loteriji. Nujno je sprostiti posamezne oddelke prav zaradi različnega načina dela. Tega se moramo zelo dobro zavedati in temu primerno tudi ukrepati. Statutarno bomo morali rešiti vprašanje števila tedenskih ur, ki jih sme študent vpisovati v indeks in predavanj, ki jih mora obiskovati. Mimogrede sem se spomnil na že pokojnega profesorja FF, ki je študentu najprej pogledal v indeks, koliko ur predavanj ima vpisanih. Če je bilo to več kot 14 ur, je že vedel, da iz tega študenta nikoli nič ne bo. In kako je danes? Poznam kolege, ki imajo v indeks vpisanih nad 40 ur predavanj. In katere ure ostanejo študentu za samostojno "znanstveno-raziskovalno delo"? Po takem načinu dela ni čudno, da se uresniči že povedana pravljica. Navadno študent v tretjem, četrtem letniku ugotovi, da bi veliko več naredil, če sploh ne bi hodil na predavanja in da je preveč časa na univerzi pravzaprav slabo izkoristil. To je prvo spoznanje. Drugo je največkrat tako, da študent po treh letih študija ni sposoben skoraj ničesar narediti - ustvariti. In kako naj bi navsezadnje bil sposoben, ko pa je vsa leta pisal predavanja po nareku, včasih tudi v dveh, treh kopijah za prijatelja. Tu se začno za študenta razne honorarne ali redne zaposlitve in nadaljnja študijska kalvarija. Se je že kdo na FF zamislil nad tem, da traja študij po statutu na tej fakulteti pravzaprav štiri leta in ne šest. Kje je napaka, da se tako zavleče, pred vsem pa, kdo je kriv? To so problemi, ki s posameznim študentom zadevajo celotno fakulteto.

Namenoma sem se omejil na statut, ker bi njegova sprememba pomenila pravzaprav rezultat skupne akcije, ki je Slovenci nikakor ni smo zmožni, obenem je pa to izključno problematika "notranjost" filozofske fakultete same. In tu moramo začeti. MZ

EKOLOŠKA RUBRIKA

Dandanes, ko nedotaknjene vode vse bolj izginevajo s svetovnega zemljevida in ko se človeški rod pomnoži vsak teden za pol milijona, postaja čista voda vse bolj dragocena. Samo človeško telo vsebuje povprečno 64% vode in vodo moramo nadomeščati s tekočinami in hrano. Deset tisoč litrov vode je potrebno, da zraste toliko trave, kolikor jo požre vol, da se spremeni v kilogram njegovih mišic. Brez zdrave vode ne bomo le žejni, temveč tudi lačni!

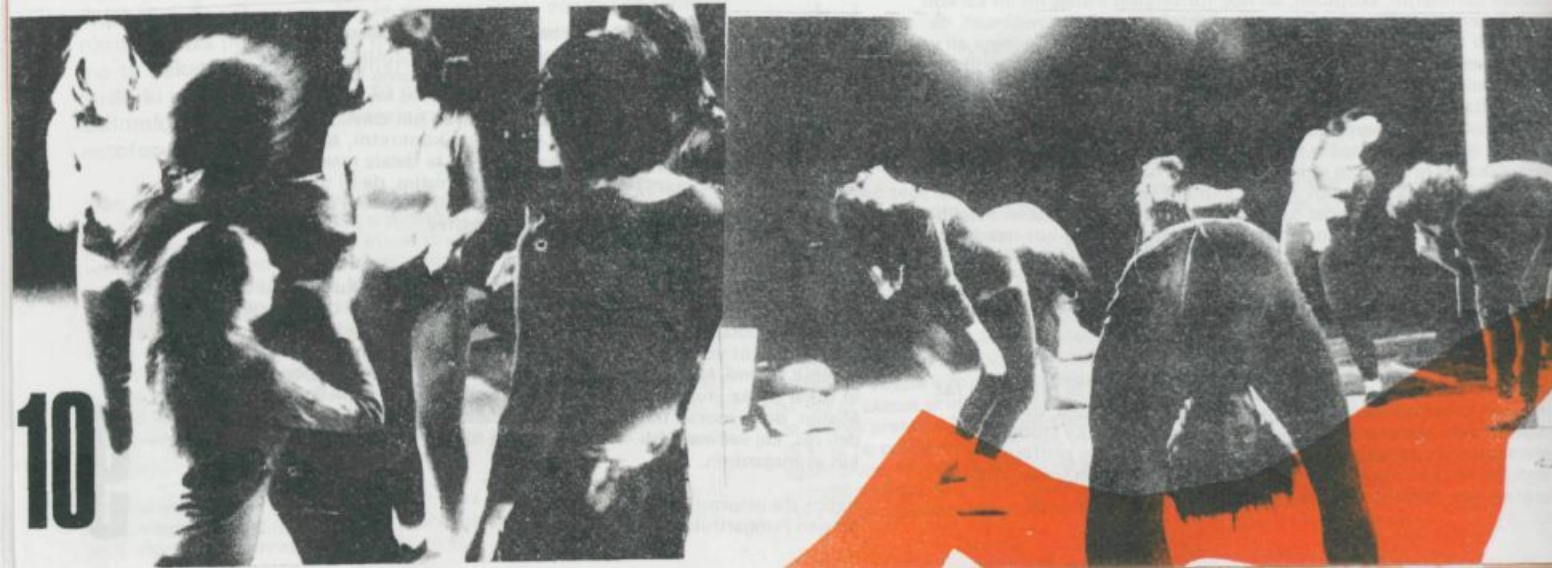
Prof. dr. Kazimir Tarman v knjigi "Človek in narava"

Nekateri strupi se nabirajo v organizmih. V rastlinah je razmeroma nizka koncentracija strupov, večja koncentracija pa je v mesu in mleku živali, ki se z zastrupljenimi rastlinami hrani. Še večja koncentracija strupov je v mleku in mesu živali, ki se hranijo z mesom. V mleku žene, ki se ne hrani le z rastlinami, temveč tudi z mlekom in mesom, je večja koncentracija nekaterih strupov (na primer DDT) kot v kravjem mleku. Ali res lahko trdimo, da je materino mleko najbolj zdrava hrana za dojenčke?

AA

Delovanje strupov je odvisno od koncentracije. Neka snov je v majhni količini lahko zdravilo, v večji količini ali ob trajnejši uporabi pa deluje škodljivo. Neka snov je v nizki koncentraciji lahko kmetijsko sredstvo za iztrebljanje plevela ali za uničevanje žuželk, v le nekoliko večji koncentraciji pa lahko uniči pokrajino ali ubija ljudi. Američani so pokazali, da so nekatere kmetijske kemikalije lahko učinkoviti vojni strupi. Jugoslovani smo bili zelo užaljeni, ko so nedavno Inđijci zadržali neko našo ladjo, natovorjeno s herbicidi, namenjenimi v Pakistan.

AA

Odpor se nadaljuje

Prisrčni prijateljski odnosi med ČSSR in Jugoslavijo, ki so dosegli kulminacijo spomladi leta 1968 s Titovim obiskom pri Dubčku, so se z intervencijo varšavskega pakta zelo ohladili. Življenje pa teče svojo pot, tako se je tudi naša vlada sprijaznila z realnostjo in počasi začela normalizirati odnose s Husakovo garnituro. Vse to je v okvirih veljavne in priznane mednarodne politike razumljivo in do neke mere sprejemljivo. Če ne bi iz ene skrajnosti, ogorčenja in do konca na petih odnosov zadnjih avgustovskih dni prešli v drugo skrajnost. Kot da nas je sram nekdanje zagnanosti in navdušenja nad praško pomladjo. Informacije v našem tisku o češkoslovaških dogodkih so tako skope in enostranske, da si jih lahko razlagamo samo s tem, da jih narekuje točno določena politična smer z vrha.

apatija ali odpor

Berod naše časopise dobivamo vtis, da je v ČSSR situacija sicer ne koliko neprijetna, da sedanj režim ni najbolj priljubljen, da pa ni drugega izhoda kot pristati na ta položaj in poskušati v njem nadaljevati s svojim delom. Ne samo odpor, zelo pasivnost in abstinencija sta skodljivi in nesmiselni, saj sta odraz brezupnega in praznega herojstva, ki v tem trenutku in v tem prostoru onemogoča čimprejšnjo normalizacijo političnih in socialnih odnosov.

V resnici pa je položaj v okupirani Češkoslovaški bistveno drugačen. Odpor in boj proti stalinističnemu režimu sta vse močnejša in bolj razvejana, tako med delavstvom kot med inteligenco. Po tovarnah krožijo letaki, ki jih sestavljajo delavci sami, v glavnem izključeni člani KPČ. Citiramo nekaj odlomkov z letaka, tiskanega januarja tega leta: "Delavski sveti, najpomembnejša zmaga obdobja po januarju 1968, ki so dajali delavcem resnično pravico pri upravljanju in kontroli tovarn, so sedaj likvidirani." Letak se nadaljuje z naštevanjem najvažnejših nalog za ponovno oživiljevanje delavskega odpora: "1. Ne voliti na odgovorne funkcije v osnovnih organizacijah in tovarniških komitejih levih ekstremistov (to so ultrastalinisti, op.pisca)... 2. Na sindikalnih sestankih zahtevati tajno glasovanje 3. Ostro zahtevati, da bodo delovni pogoji odgovarjali predpisom o varno sti... 4. Zavzeti prek tovarniških sindikalnih organov ostro sta lišče proti vsem ponovnim napadom na pravice delavcev; zahtevati dosledno spoštovanje zakonodaje o delu."

Seveda pa ne ostaja samo pri letakih. Iz dneva v dan se množijo ilegalni opozicijski časopisi. Najpomembnejša sta "Politični mesečnik" in "Za zaveso cenzure". Razepečavanje je zasnovano na istem principu kot ruski Samizdat. Ko dobiš izvod, narediš de set kopij in jih daš devet naprej. Tako je bil Politični mesečnik tiskan v okoli 35.000 primerkih. Seveda pa ta politična opozicija ni popolnoma enotna, glede na težavne pogoje delovanja pa so tudi zveze med posameznimi centri precej otežkočene. Člani se rekrutirajo v glavnem med študentsko levico in bivšimi člani partije. Na zahodu je najbolj znano „Socialistično gibanje češko slovaških državljanov“. Pomembne pa so med drugimi "Revolucionarna skupina Jan Palach", "Skupina komunistov v opoziciji", "Gibanje državljanskega odpora - češka in slovaška sekcija" itd. itd. Ob pomembnejših dogodkih vse te skupine skupno nastopijo, tako npr. ob volitvah novembra lani natisnile čez sto tisoč primerkov le take, ki je pozival na bojkot.

HUSAK JE OBLJUBIL - PROCESOV NE BO

Po avgustovski okupaciji je celo svetovno javnost zajela upravičena zaskrbljenost zaradi represije in možnih političnih procesov proti voditeljem praške pomladi. Husaku ni preostalo drugega kot javno za nikati vse govornice v zvezi s tem in obljubiti, da ne bo nikakršnih procesov. Jasno pa je, da ga situacija doma sili k ostrejšim ukrepom. Češkoslovaške organizacije v tujini že dolgo opozarjajo, da se v Pragi pripravljajo inscenirani procesi proti Dubčku, Smrkovskemu, Cisarju in drugim. Jiri Pelikan, ena najvidnejših osebnosti, ki delajo v tujini, in ki izdaja list "Listy", je na neki tiskovni konferenci v Rimu izjavil: "Očividno je, da pripravljajo inscenirane procese. Seveda ne v stilu petdesetih let. To ne bi bilo več mogoče: obtoženi bi se tokrat branili, ne bi jih mogli prisiliti v logiko "Priznanja". Poleg tega pa tudi javnost ne bi verjela ene same besede obtožnice. Celotna organizacija torji teh procesov ne bi imeli več popolnoma odprtih rok. Zato v Pragi pripravljajo nekaj popolnoma drugega. To bodo tajni procesi, za zaprtimi vrati, javnost bo izključena. Obtožencev ne bodo poslali, ogromno so se naučili iz komedije, ki so jo igrali ob procesu proti Slanskemu in njegovim tovarišem. Obsodili jih bodo v molku, ne bodo jih naučili dobro sestavljene recitacije za javnost."

Trenutna taktika renegatskega vodstva je zelo jasna in logična. Po eni strani zadnje aretacije pomenijo obglavljene intelektualnega vodstva "pomladi", v januarju in februarju tega leta so zaprti Sabata, Huebl, Kaplan, Bartosek, Kosik, Sochor in drugi. Veliko reakcijo za hodnoevropske javnosti je izzvala aretacija znane filmske kritičarke Agneze Kalinove, prav ob protestih zaradi nje se je Husakova logika do konca razgalila. Ves pritisk zadnjih dveh, treh let je skrbno preračunan in do potankosti izgrajen. Sledijo si aretacije znanih pisate ljev, zgodovinarjev, filozofov, glasbenikov, ki pa so takoj spet osvo bojeno, pa spet zaprti. Na skoraj znanstven način se opravlja sondaža javnega mnenja, domačega in tujega. Če je val protestov prehud, so obtoženi izpuščeni, čez nekaj mesecev jih spet zapro. Prek Agneze Kalinove in stotin drugih intelektualcev skušajo Husak in njegovi utruditi svetovno javnost. Prek njih se pripravlja teren za prave, ve like procese. Končni obtoženci bodo, ko bo javno mnenje že navajeno in apatično, voditelji Češkoslovaške 68, Dubček, Smrkovski, Cisar...

PROTEST LIGE ZA ČLOVEŠKE PRAVICE

Morda na prvi pogled ta ugibanja izzvene pretirano in prečnogledo. Dokončno zagotovilo o upravičenosti naše zaskrbljenosti nam daje poziv, ki ga je svetovni javnosti predložila Liga za človeške pravice. Na ša informacijska sredstva so ob tem seveda molčala.

ZVEZA BORCEV (nadaljevanje s tretje strani)

sredi noči ne prav prijaznega značaja, grožnje z oboroženim napadom na hišo "Necpiante", pozivi na razgovore itd. itd.

Kdor količkaj pozna Stalinove metode obračunavanja s političnimi in idejnimi nasprotniki, bo vedel, da tu ni nobene razlike. Vendar tokrat se to počne v imenu samoupravnega socializma, demokracije in ohranjanja tradicij NOB. Tu seveda nekaj ni v redu.

APEL

Svoboda, osnova Demokracije, je bistvo Socializma. Družba, ki hoče pokončati mehanizme kapitalističnega izkoriščanja, da bi lahko vsakemu posamezniku zagotovila uresničitev njegovih pravic in dolžnosti, in si prizadevala za dobrobit prav vseh, ta družba si mora prizadevati za stalno okrepitev pravic posameznika in skupnosti. Saj je od teh pravic odvisna samostojnost sindikalizma, pluralizem strank in svoboda tiska.

V imenu tega ideala, skupnega tolikim ljudem po svetu, ki se niso nehali in se bodo zanj še borili, pa čeprav za ceno lastnih življenj, se podpisniki vselej in povsod upirajo represiji. KAJTI SVOBODA JE NEDELJIVA in braniti moramo o snovne svoboščine, ne glede na državo, ki jih skuša zatirati in ne glede na stališče žrtev represije.

Kajti kratenje svoboščin, tako pogosto v imenu njih samih, predstavlja enega največjih zločinov v svetu, in to celo v imenu Socializma.

Zvesti temu idealu izražajo podpisniki najglobljo zaskrbljenost zaradi represije na Češkoslovaškem, zaradi zapiranja in aretacij, ki se množijo, zaradi procesov, ki jih pripravljajo proti tistim, ki so bili včeraj tvorca praške pomladi.

Podpisniki zahtevajo, naj bo češkoslovaškemu ljudstvu ponovno odprta pot svobodnega izbora socialistične prihodnosti.

Liga za človeške pravice

Komentar skorajda ni potreben. Doslej smo se ob ostrih protestih z zahoda sklicevali na ultralevičarstvo, na ekstremizem posameznikov itd. Sedaj si ne moremo več zatiskati oči. Dodal bi samo še to, da se po vsej zahodni Evropi že dalj časa pripravlja velika akcija za uvedbo mednarodnih delavskih komisij (Francija, Italija, Nemčija...). Te komisije, demokratično izbrane v zahodnoevropskem delavskem gibanju, naj bi odpotovale v ČSSR in preverile položaj po zaparih, tovarnah, univerzah itd. Jasno je da ta akcija nima možnosti konkretnega uspeha. Njen pravi namen je drugje. Opozoriti celotno svetovno javnost na nevzdržne razmere, ki vladajo v neki deželi sredi Evrope. Ne dovoliti Husaku, Bilaku, Indri in drugim, da bi normalizirali češko slovaško ljudstvo!

Preprečiti nove stalinistične procese v Pragi!

Boriti se za to, da bo ljudstvo ČSSR samo odločalo o svoji nadaljnji usodi!

JZ

Commission ouvrière internationale d'enquête
en TCHÉCOSLOVAQUIE

Za bralce Tribune smo pripravili dva prevoda, ki gotovo na zelo konkreten način predstavita sam pojem komunne in izkušnje komunardov. Razlike med obema komunama so očitne. Medtem ko je prva (angleška) skupnost, ki opravlja te rapevtsko - socializacijsko funkcijo, je druga politična skupnost, ki združuje nemške levičarske študente. Za precej nemških komun, ki so nastale po prvi komuni (Kommune), je značilen premik od političnih k družinskim in osebnim vp rašanjem. Od tod tudi elementi psihoanalitične skupinske psihoterapije.

Dobre analize o tem imata Heide Berndt, Kursbuch 17/1969 in Reimut Reiche, Sexualität und Klassenkampf (Seksu alnost in razredni boj).

V tem času se je pri nas šele začelo govoriti o možnostih življenja v takih skupnostih (obstajajo pa tri ali štiri ko u ne).

Zanimivi so odgovori anketiranih študentov ljubljanske uni verze v raziskavi "Študent in sodobna družba." Na vpraša nje, "kakšen način družine bi radi živeli še danes," jih je 1,99 odgovorilo, da v komuni.

Vendar smo prepričani, da radikalizacija levega gibanja za hteva temeljit premislek o doseganju (meščanskem) na činu življenja. Da ne ostanemo pri navideznem revoltu in verbalnem revolucioniranju, je nujna vzpostavitev drugač nih razmerij na področjih seksualnosti družine, vzgoje otrok.

FA

NASTANEK KOMUNE 2

Ko smo v začetku leta 1967 ustanavljali komuno, smo si jo predstavljali kot političen kolektiv. Potegnili naj bi orga nizatorične konsekvence iz prakse SDS v predhodnih me secih. Komuna je izšla iz skupine kakih 30 kolegov, ki so bili med vodilnimi v prvih provokativnih akcijah v Zahod nem Berlinu. Večinoma so bili to študenti, organizirani v SDS. Sledeč emancipatoričnim bojem v kolonialnem svetu nismo bili več zadovoljni samo s teoretsko kritiko vladajo čih razmer, ampak smo hoteli preiti k praktičnemu pre vratu. Medtem ko smo sanjali osvojenju družbi in se ro mantično identificirali z gverilci v Latinski Ameriki, so naš vsakdanji dan obvladovale komaj kaj načete norme in nujnosti kapitalistične družbe. Jasno se je to pokazalo v situaciji žensk v SDS - predstavljale so samo dekorativni okvir za politične diskusije moških, sicer pa so bile odri njene v privatno sfero. Pri naši prvi nočni akciji lepljenja plakatov, ko smo se prvič srečali s policijo drugače kot navadni udeleženci v prometu ali pa po uradni obvezno sti, so nas zadrževali strahovi iz vsakdanjega meščanskega življenja. Strah pred gospodinjo, profesorjem, oblastmi in prisilo kapitalističnega vsakdanjega življenja je nas, izoli rane posameznike, vedno znova prisilil k prilagajanju. Do bro smo vedeli, da k temu vsakdanjemu življenju spadajo masovni pokoli v Vietnamu, a kadar smo ga poskušali pre biti, npr. na izolirani točki cestoprometnih predpisov, se je v nas samih uprl že utečeni mehanizem delovanja. Iz teoret sko dojetega radikalnega hotenja po prevratu obstoječih od nosov in nujnosti ustvariti si svoj lasten milje, kjer bi se psi hično usposabljali za odpor, se je rodila ideja, da bi si uredi li stanovanjske kolektive. Sedem odraslih in dva otroka se je februarja 1967 vselilo v berlinski center SDS, z namenom, da bi skupaj politično delali. Vendar pa so kmalu po vselit vi začeli naše življenje obvladovati privatni problemi. Zdaj ni bilo mogoče več spregledati dejstva, da so ženske delale v kuhinji, medtem ko so moški diskutirali. Ali: ponesrečene ga medsebojnega odnosa ni bilo mogoče skriti v skrbno za prto privatno sfero, ko smo pa ves dan bili skupaj. V začetku smo pričakovali, da bo v skupno politično delovanje mogo če vključiti in predelati tudi individualne težave. Toda kmalu smo ugotovili, da bomo morali, če bomo hoteli zares produk tivno delati, najprej rešiti individualne probleme, ki smo jih že leta odlagali (nesposobnost za ljubezensko zvezo, zakon, ki je postal neznošen). Ko smo se koncentrirali na naše last ne probleme, ko so nas motile politične zahteve, ki so nam jih postavljali tovariši iz SDS. Avgusta 1967 smo se izselili iz centra SDS. V novem stanovanju smo se zbrali štirje mo ški (od teh trije študenti), tri ženske in dva otroka, takrat stara tri in štiri leta. V komuni je živeła mati deklice in deč kov oče.

ORGANIZACIJA DNEVA.

V našem vsakdanjem življenju so se, brez trdnega progra ma, izoblikovale določene navade. Ves denar, ki smo ga po večini dobili kot štipendije in s ponatisi razprodanih knjig, smo dajali v skupno blagajno. Vse izdatke smo krili iz te blagajne. Vsak dan sta bila dva komunarda določer a za to, da sta nakupovala, kuhala in pomivala. Razen tega smo si predstavljali, da skupaj vzgajamo otroke in delamo politične projekte. Pozitivna izkustva skupne organizacije delovnega dne je po dveh letih skupnega življenja mogoče izraziti v na slednjem:

1. Porabo je v kolektivu mogoče organizirati bolj racional no. Za enako zadovoljitev svojih potreb smo potrebovali manj denarja, kakor smo ga prej porabili individualno.
2. Ker smo za denar skrbeli skupaj in smo glavne izdatke urejali kolektivno, so bili posamezniki razbremenjeni pritiska, da morajo delati zase ali za družino in porabiti znaten del energije za razdelitev denarja.
3. Kdor ni bil na vrsti za delo v hiši (pri sedmih ljudeh je to bilo dvakrat v tednu), je bil oproščen vsakdanjih opravil. Ni mu bilo treba skrbeti za hrano, otroke, pospravljanje ipd. Vsaj tistim, ki so morali prej skrbeti za svoje otroke, je ta sprostitev omogočila več časa zase in za lastne interese.
4. Ker so moški in ženske enako udeleženi pri hišnih opra vilih in vzgoji otrok, lahko v komuni odpade del družbeno pogojene delitve dela med moškim in žensko. Družbeno določena vloga nalaga moškim in ženskam specifična po dročja dejavnosti in načine obnašanja. Načini percepcije, izražanja in produktivne dejavnosti, ki ne pripadajo po spolu določeni vlogi, so zato odrinjeni in zakrnevajo. Skupno or ganiziranje vsakodnevnih dejavnosti nam je pokazalo, da med moškim in žensko ni nobene biološke razlike glede nag njenj in sposobnosti za kuhanje, ples, izbiranje oblek, izra žanje nežnosti. Posamezniki so dobili večjo možnost za iz ražanje individualnih sposobnosti.

KONFLIKTI IN POSKUSI REŠEVANJA.

Druga pomembna izboljšava, ki jo je prinesel s seboj sta novanjski kolektiv, je bil poskus metodične obdelave kon fliktov. V začetku smo se skoraj vsak večer zbirali in govo rili o nerazporejenosti, medsebojnih agresivnostih in individu alnih muhah. Občutili smo potrebo, da bi probleme, s kateri mi smo se dotedaj ukvarjali posamično, delili z drugimi. Me sčanska morala sili posameznika k temu, da kolikor mogoče duši svoje spontane emocije. Wilhelm Reich je ta proces opisal kot oklopljanje značaja (Charakter analyse, 1933). V družbi, kjer je vsak človek konkurent drugemu, ne sme nihče prizna ti svoje notranje slabosti (strahu, žalosti, želje po nežnosti in ljubezni), razen v redki intimnosti ljubezenskega odnosa. Nuj nost vzdržati v konkurenci (kot zahtevo po učinkovitosti smo jo izkusili še v političnih diskusijah v SDS) sili ljudi, da se vedno znova utrjujejo proti lastnim željam in da so agresiv ni proti željam drugih. V komuni smo se polagoma učili v drugih prepoznavati svoje lastne potlačene potrebe. Če je nekdo npr. pripovedoval, s kakšnimi težavami se je spopadal v prvih semestrih na univerzi (potenje, govorne težave pri seminarju) in je nekdo drug opazil, da se je z njim dogajalo enako, mu je to prepoznavanje v pripovedi drugega omogočalo večjo gotovost. Laže je govoril o svojih lastnih težavah. Ta no va možnost govorjenja o svojih težavah, možnost, da smo se medsebojno lahko doživljali kot šibki, se je za nas vse odraža la v neposredni psihični sprostitvi, ki smo jo pogosto doživljali po skupnih diskusijah. Toda z novimi izkušnjami smo kmalu prišli do neke meje. Odkrili smo, da lastne emocije vedno lahko izražamo samo v abstraktnih pojmih, ne pa spontano. Določe ne konflikte konstelacije so se pojavljale vedno znova, torej še nismo prišli do njihovih korenin. Tipičen konflikt je bil v ne nehnih težavah pri nekem paru, ki je nastal v komuni. Ob čisto nepomembnih povodih so se začneli izredno agresivni spo padi, zaradi katerih je bila prizadeta celotna skupina. Vendar pa izražanje agresivnosti, kot npr. luputanje z vrati ali pa s tem, da sta drug drugega nadirala, nobenemu ni nudilo spro stitve, ampak je pri dekletu vodilo do depresij. Tudi seksual ne težave še niso bile rešene s tem, da smo te konflikte na tančno poimenovali in se o njih pogovarjali. Prisiljeni smo bili poiskati izvore teh težav v zgodnjem otroštvu, poskušali smo razviti postopek skupinske analize. Najvažnejši faktorji te me tode so bili:

1. Vsakokrat je nekdo analiziral nekoga od članov skupine, skupina pa je temu prisostvovala in delovala kot kontrolna instanca.
2. Vsakokratni analitik je aktivno upošteval želje analizira nega, kolikor je bilo to potrebno, da so bila poleg strahov v zgodnjem otroštvu omogočena alternativna izkustva.

3. Kljub teoretskim pomislekom smo morali izhajati brez izšolanega analitika. Z analizo nam je uspelo razrešiti afekte in potiskanje. To se je neposredno izrazilo v večji spontani in nežnosti v celotni skupini. Čez tri mesece pa smo morali analize prekiniti, ker je dinamika osvobojenih želja, fantazij in infantilnih zahtev grozila, da bo razrušila vse ozire na realnost. Ker smo bili v tem procesu udeleženi vsi, ni bilo nikogar, ki bi prodirajočega stremjenja relativiral. Kolektiv, kot je bil naš, v katerem ni nihče prisiljen k rednemu delu, je vedno v nevarnosti, da postopoma izgubi odnos do realnosti. Izgubo smisla za realnost in prevlado utopičnega, fantazijskega sveta je v tem trenutku mogoče videti pri mnogih subkulturnih skupinah v Zahodni Nemčiji in Zahodnem Berlinu, predvsem pri onih, ki redno jemljejo halucinogene in opijate. Nas je večkrat zamikalo (predvsem med analizo), da bi popustili želji po totalni regresiji v infantilni sanjski svet. Slika nam je bila, ko bo vsaka zunanja organizacija odpravljena. Vsak bo lahko spal, dokler bo hotel in jedel, in kadar bo lačen. Nihče naj bi ne čistil, pomival, nakupoval, razen če bo čutil potrebo po tem. Hoteli smo si urediti skupno spalnico, poslušati glasbo, plesati in se samo igrati med seboj, kakor to počnejo naši otroci. Danes, po opazovanju še drugih skupin, dvomimo, da ima ta oblika kolektivne regresije terapevtski učinek, če kolektiv obenem ne razvija nobene druge skupinske aktivnosti. Zdi se, da odsotnost instance, ki predstavlja odnos do zunanje realnosti (ta instanca so v otroštvu starši), prej vodi do tipične, vedno močnejše dezintegracije psihične strukture, kakor pa da bi pomagala oblikovati individuum, ki bi bil bolj avtonomni in odpornejši do družbene manipulacije. Tudi mi smo svojim željam popustili le deloma, niko-li pa ves kolektiv ali za daljši čas. Objektivno realnost je predstavljal naš politično razumevanje po eni, in otroci po drugi strani.

(Iz Kursbuch 1969/17, prev. VZ)

Andrew Rigby

KOMUNE V VELIKI BRITANJI

Nenasilni revolucionarji že dolgo dokazujejo, da politična moč ne izvira iz puškinih cev, marveč iz pokorščine in sodelovanja, ki ju ljudje voljno izkazujejo tiranom in despotom. V vsakem razmerju, kjer nosilci moči poskušajo vplivati nad navidezno manj močnim, pride do določene stopnje v tem medsebojnem vplivanju, ko se mora šibkejši strinjati ali privoliti v tisto, kar od njega zahtevajo. Takrat naj bi volja nosilca moči v resnici prevladala. Iz take perspektive so ljudje torej pripravljani na pokornost in si tako tudi sami postavljajo tirane. Nasprotno pa nenasilni revolucionarji verjame, da bo take pokornosti in samsuženjstva vedno manj, in ko ga bo konec, se bo tiranija zrušila. Gandhi je neke napisal: "... v svetu ne bi bilo izkoriščanja, če bi se ljudje uprli temu, da so izkoriščani". Strinjal se je s Tolstojem, da je moralna moč posameznika, ki se bori za osebno svobodo, močnejša kot moralna moč množice ponižnih sužnjev. Če ima ta analiza sploh kakšno vrednost, potem je dolžnost vseh nenasilnih revolucionarjev, svobodnjakov, anarho-pacifistov, in njim podobnih ljudi, da poiščejo vzroke, zakaj ljudje kljub vsemu še vedno sodelujejo z izkoriševalci, in s kakšnimi sredstvi bi s tem sodelovanjem končali ter se usmerili v ustvarjanje novega družbenega reda, nenasilne "alternativne družbe" - utopije.

Zakaj torej ljudje še sodelujejo z eksploatorji? Eden izmed očitnih vzrokov je strah. Bojijo se posledic, če bi ravnali drugače. Ravno tako je pomembno to, kar bi lahko imenovali alienacija človeka. Zna no mi je, da je družbene sisteme, v katerih živimo, ustvaril človek. Nihče drug ni tu na zemlji gradil in ohranjal različnih družbenih redov, ki so značilni za različne družbene sisteme in različna zgodovinska obdobja. Če so ljudje zgradili svet družbe, v katerem živijo, potem je jasno, da ljudje to isto družbo lahko tudi spremenijo, ustvarijo nove alternativne družbene zakone. Na žalost pa je videti, da je večina človeštva prezrla to dejstvo. Za večino pripadnikov družbe pomeni družba danes nekaj zunaj njih samih, kar je obstajalo pred njihovim rojstvom in ki se bo nadaljevalo po njihovi smrti. Družbeni red teži k temu, da je obravnavan na podoben način kot snovni, naravni svet, kot nekaj "danega" in v bistvu nespremenljivi vega. Zakrnjenost obstoječega družbenega reda počiva na samo suženjstvu v taki meri, da je široko vsidrana v poročstvu, ki ga daje večina članov tega reda kot naravno in edino možno pot po kateri je monoče urejati družbeno življenje, in ki vidijo svoja lastna življenja kot objekt za pritisk brezosebnih sil, ki so zunaj njihove kontrole.

Medtem ko večina ljudi sprejema prevladujoči družbeni red brez vprašanj, kot edino možno pot za urejeno življenje, je tisto, kar je nad vprašanjem, vedno vprašljivo. Stvari, ki so s tradicijo dane, tako po stanejo vprašljive, problematične. Mislim, da se na tej točki ustvarjanja alternativnega družbenega reda pojavijo komune. Komuna predstavlja poskus skupine posameznikov, ki so na stopnji bolj ali manj

razvite utopične zavesti, ki hočejo uresničiti svoje navidez neuresničljive sanje. To so tisti, ki so na kakršenkoli način prekinili z družbo in izbrali življenje v skladu s svojimi nagnjenji in željami. To so tisti, ki se zavedajo, da človek vedno lahko izbira, čeprav se zdi, da ima človek v moderni družbi malo možnosti, da ne bi sledil družbenim zahtevam. Vedno lahko izstopi iz običajnega sprejema nje danega in obredov družbe ter si poišče življenje, ki se približa žuje njegovim idealom.

V vzgledih, ki so nam jih dali komunardi, leži njihov revolucionarni potencial. S svojimi skušnjami nas izzivajo, da zavajamo spremeni naše vsakdanje življenje. Z ustvarjanjem novih oblik eksisten-ce, z vzpostavljanjem resničnih, iskrenih in odprtih odnosov s so ljudmi, z iskanjem novega življenja SEDAJ, brez čakanja na revolucijo, ki nekoč bo, nekeje v prihodnosti, z razvijanjem nas samih v avtonomna in ustvarjalna bitja - v vsem tem je živ dokaz, da ljudem ni treba živeti podrejeno zahtevam in pritisku družbe in države. Če je družba, ki jo nenasilni revolucionarji iščejo, tista, kjer lahko posameznik razvija in izoblikuje vse svoje možnosti, ne da bi živel v strahu pred drugimi, kjer skrbimo za potrebe tovarišev, ne da bi jih izkoriščali, če to družbo karakterizirata ljubezen in kooperacija ljudi, ne pa sebičnost in iskanje moči sedanje strukture - če je to narava naše družbe, potem lahko trdimo, da naraščanje komun in njih članov v deželah "razvitega sveta", predstavlja enega najbolj pomembnih korakov k uresničitvi ' utopističnih sanj'.

Proti-kultura skoraj povsem zanemarljivo institucionalno plat moderne življenja in konstituira revolucionarno gibanje; iz tega izhaja samokritičnost zahtev gibanja samega. Na ta način je klic po svobodi, po ekspanziji zavesti in pobudnosti nedosegljiv z uvaja njem ali celo definicijo institucij, s katerimi bi lahko dosegli te namene in jih podpirali v današnji tehnološki družbi.

Komune, skupaj s Svobodnimi Univerzami in ' podobnimi strukturami', predstavljajo pomembni napredek k izgradnji 'proti institucij' - z njimi odgovarjamo na staro dilemo vseh radikalcev - kako živeti skladno s svojimi prepričanji in ideali v svetu, kjer drugi odklanjajo tak način življenja, kako živeti v svetu s vse to, vendar mu ne pripadati

David Horn

KOMUNA KINGSWAY

V tej komuni stalno živi 28 ljudi s tremi otroki. Poleg imajo še sedem občasnih in slučajnih gostov. Prišleke, ki so bili v stiski, so povabili v komuno člani sami, njihovi prijatelji, ali pa so jih v komuno napolili zdravstveni delavci, socialni delavci, psihiatri-sociologi s klinike za narkomane, psihiatri sploh, pa tudi duhovniki. Od petintrideset ljudi je bilo šest pogojno izpuščenih, drugih šest je zvedelo za komuno v Združenju proti močnim drogam; od preostalih je eden na gnjen k potepu, štirje k alkoholu, trije k mamilom, dva pa k shizofreniji.

Skoraj brez izjeme so brezdomci. 11 jih živi v komuni že več kot eno leto, trije tri leta, trije že šest let; ti tvorijo trdno jedro komune, ki vzdržuje hišni red. Skrbijo tudi za splošno počutje, najnujnejše življenjske pogoje in soočajo tovariše s problemi, ki nastopajo s stiki z zunanjim svetom.

Zapis o zadnjih dveh letih nam pomaga označiti funkcijo komune Kingsway.

V komuni je bilo 21 začasnih gostov - ljudi, ki so tu živeli več kot šest mesecev. Petnajst od njih ima še vedno stike s komuno. To so tisti, katerih osebni razvoj ni šel z razvojem komune. Dva sta bila alkoholika: eden je sedaj zaprt, drugi je zaposlen. Nekaj časa so tu živele tudi tri matere z otroki, in pet mladih klatežev.

Enajst je bilo uživalcev drog. Eden od njih je umrl zaradi zastrupitve z barbiturati, drugi pa je umrl malo pred odhodom v Borstal; dva ne kadita več in sta zaposlena.

Še eden, ki je nehal uživati droge, se sedaj vdaja barbituratom. Eden je zaprt, nekaj jih je izginilo, dva trenutno delata, dva sta v bolnici.

V komuni je bilo tudi 19 slučajnih gostov - ljudi, ki so bili tu samo kak teden. Trije so bili narkomani: dva sta trenutno na zdravljenju, tretji je prišel k nam iz ječe in je kmalu umrl za bronhitisom. Tri so k nam napolili jetniški zdravstveni delavci, štiri pa socialni delavci, ki nadzorujejo pogojno izpuščene. Priklatilo se je tudi šest mladih ljudi; starejšega izmed njih je poslala cerkev. Dva sta bila inozemca. Skoraj 50 jih je prišlo v komuno od drugod.

V zadnji skupini omenjamo ljudi, ki so samo prespali. Ti spijo na tleh, nekateri izmed njih se občasno vračajo. Med njimi je dva ducata alkoholikov, dve materi z otrokoma (ki so ju nastanili neke drugje), nekaj pogojno izpuščenih, lokalnih alkoholikov ter precej inozemcev: so Francozi, Američani, Španci, Jugoslovani, Daneci, Novozelancec in Belgijec. Ta komuna je torej nudila prenočišče okrog pet stokrat v letu.

+ Borstal Institutions: zavodi za mlade prestopnike

ZUM ZA ZIMZELEN IN PETELINJE PERO

Tisti obupani, v svojem pogumu do blaznosti pogumni kmetje, ki so požigali graščine in ki so se upirali cesarski vojski s kosami, cepci in vilami, tisti kmetje, ki so obešali valpte in gnali graščake pred plug. .. (verjetno I.C.)

(midva, Robert, povzamiva besedo) - tisti kmetje gredo neizrabljeni lahko nazaj pod zeleno rušo, od tam smo jih privlekli, pa vse kaže, da so ovira in nesporazum našemu času in naši pameti. Velikega hrvaško-slovenskega kmečkega upora ni več. Zgodilo pa se je, da nas o tem pomembnem odkritju niso utegnili obvestiti najbolj poklicani zadolženci - pa kaj, delo bodo opravili novinarji. Če manjka še kaka letnica z več nič lami - volja staviti naj uporabi Spartakov upor, marsikdo bi odkril simboliko. Ko ni več skupne volje - praznovati sku paj je najpomembnejše, da Ljubljana (pomorsko mesto s sidrom) dobi še puntarskega kmeta (s cepcem in navpik pri vezano koso). Še prijazen nasvet: puntarja velja postaviti ob Ivana Cankarja (nekoč je hotel pisati dramo o kmečkih uporih in govoril je o volji narodov tu pri nas) - pa bi tako presenečenemu puntarju lahko povedal, kako se pri nas po tej reči streže.

Ker se je to dogajalo še v dneh, ko je nad našim mestom ležala tmurna, srce in razum napadajoča megla, se je kljub vse mu ohranjalo upanje, da utegne prijazno sonce prinesiti strelitev in pojasnilo, da ta praksa ne sodi v isto korito, kamor smo potlačili razbijalce naroda in slovenskosti. Pogledaš v korito - notri sami znanci. Počasi dviguješ glavo, pogled že sega skoraj čez korito, sprejema že sij svetlih oken in lesket zglajenega kamna, ko se strese telo pa ti iz prsi plane glas: "Kaj Gubci, kaj Gregorčiči, kaj Munihi, kaj vsi širokodlani puntarji - prizanesite nam s svojo duhovno prisotnostjo na vseh velikih slavjih. Vse bomo opravili sami. Če pa vas sveti Peter spusti za uro ali dve na zemljo, pojdite raje tja, kjer ste bili nekoč doma, posedite uro ali dve z družino v hiši, ki stoji blizu vaše nekdanje, pa prisluhnite tej tihni proslavi kmečkega čudnega danes in negotovega jutri. Besede te proslave bodo tihe in težke, dišale bodo po prsti, konjskem seču, silaži in politem črnju vaših šol. Tu žal ne bo ne velikih letnic - ne dialektičnega pregleda petih stoletij - vse to ve prednja četa kmečkega razreda, ki pozna trenutke naprednosti in trenutke konservativnosti slovenskega kmeta, ki ve, kako in kdaj naj ta narod slavi svoje praznike.

P.S. Ta je napisano tako, ker so prekreпки obrisi, ki jih vidim in ker mi take slovesnosti nosijo jezo in žalost.

DRAGI MILAN

Milan, preživel sem razkorak menjave! Obrati so bili moči ni in udarci ponižujoči, a prodirni, nekje v daljavi že rastlinsko nabuhli. Zrklo sem nastavil oziroma vkopal v breg poleg soljenih vlaken. Upam, da mi ne nakloniš neljubezni vih gibov.

Opazil sem, da mi je pisalni stroj v ravnini valja odgovoril z migetanjem, mislim pa tudi, da se jekleni deli mučijo z sramežljivostjo.

Najin prijatelj mi je poslal knjigo, dovoli, da zapišem njegov odhod, ker potuje v dvorano v kateri so svečniki zrasli v najine rože.

Pošilja nama tudi odtis semenja. Delec vonja, vonja po us njeni nesreči. Voda v mojem telesu me sili v neznano prošnjo. Obdaja rebra mojih dlesni in zvok orgelj je obdala v tančico nespanja. Vseeno upam, da stavi na same dolge tone in v tem je njena prednost. Sovražim čeljusti! Scipiofila mi je poslala truden zvok. Zapisal ga bom! Zdrobljene razbitine sem ugrabila neznana sled nozdrvi je razbila v levici vonj po mesu in desnica modra ladja zasržena v papirni breg

pozdravi ljubi brstje okoli temeljev
hotna lasnica sem
lajež tvojih breztežnosti

Nisem in nisem imel dovolj moči, da bi prevedel bolj blede, Topotanja mojih zvončastih škorenjcev je prestregel nov udarec in navajen kot škorpion sem oddal nove meglice. Omeglil sem se! Milan, prodajam svoj zimski plašč, svojo tu niko, potapljaško vrečo sesirkov in neprobojnosti. Tipka tam, tipka tukaj, zaželjeno je, da jo podtakneš odstotkom. Čutim, da se lotevaš stvari strastno, naj ti oprostijo moje j ezdne sandale. Okolje ti je poklonilo mirno, a rezko nprav, odkar si pristopil k dnevu. Položi svoje nagle spremembe na žrtvenik večnih pogledov. Naj te ne moti lečje in tanki piski. Udarec naj bo grob, da bo čutenje nežnejše. Pogumen in zvest človek je klorofil čednostim v ozkih predorih soro dnim ognjiščem in njih nikoli doživetem siju!

Rešujem križanko brstenja, odhod k drugi kretnji, ki bo od trgala list na kožnatem koledarju in pognala nihalo s še plit vejšo močjo.

Kaj pa arhitektonske votline? In maziljenje toplih topečih sledi v času parjenja! Milan, plamtče ulomke si posadi na jezik, zarij kopita bližajočega se bika v svoj popek, ta sveti stvar in spomenik božjega poljuba.

Tvoj Matjaž Kocbek

Boris Novak

S l o v o

Postaja.

Šmrk.

In on odhaja.

Mrk.

C'est la vie

bilo jih je osem: ena mira
ena branka
ena sonja
ena joži
ena maja
ena silva
ena irena
in ena ani

ves čas sem pa imel rad le eno vesno
kaj hočemo:
c'est la vie

